

БЛОК I. КУРСИ СПЕЦІАЛЬНОЇ ПІДГОТОВКИ

Теорія і практика професійної освіти

I. Пояснювальна записка

Професійна освіта на сучасному етапі розвитку системи освіти в Україні є одним із визначальних чинників відтворення інтелектуальних і продуктивних сил суспільства, розвитку духовної культури українського народу, запорукою майбутніх успіхів у зміцненні й утвердженні авторитету України як суверенної, незалежної, демократичної, соціальної держави.

Програма навчальної дисципліни «Теорія і практика професійної освіти» складена відповідно до освітньо-наукової програми підготовки фахівців третього (освітньо-наукового) рівня, галузі знань 01 «Освіта/Педагогіка», спеціальності 015 «Професійна освіта (теорія і методика професійної освіти)».

Предметом вивчення навчальної дисципліни є теорія і практика організації і змісту освітнього процесу, наукових педагогічних досліджень у вищій школі.

Міждисциплінарні зв'язки: філософія, філософія освіти, загальна педагогіка, теорія та історія педагогіки, освіти; психологія, психологія вищої школи, сучасні педагогічні технології в освіті, інформаційні технології, методика викладання фахових дисциплін, методологія і методи педагогічних досліджень, освітня інноватика, андрагогіка і герогогіка, зарубіжні освітні системи.

Мета і завдання навчальної дисципліни.

Метою викладання навчальної дисципліни «Теорія і практика професійної освіти» є оволодіння аспірантами знаннями в галузі теорії і практики освітнього і наукового процесу вищої школи, набуття компетентностей професійної діяльності у закладі вищої освіти щодо виконання посадових обов'язків викладача, проведення науково-дослідної роботи, керівництва науковою діяльністю студентів, організації і управління освітнім процесом у закладі вищої освіти в умовах розширення автономії, підвищення якості освітніх послуг, інтернаціоналізації вищої школи України.

Основними завданнями навчальної дисципліни «Теорія і практика професійної освіти» є:

- формування цілісної системи знань про педагогічні процеси, явища і факти у вищій професійній освіті України;
- обґрунтування сучасних тенденцій розвитку вищої школи в контексті творення Європейського регіону вищої освіти, її інтернаціоналізації;

- підготовка аспірантів до комплексного, системного сприйняття і розроблення науково-педагогічної проблематики;
- аналіз теоретико-методологічних концепцій організації освітнього процесу у вищій школі;
- засвоєння змісту й вимог законодавчих і нормативно-правових актів щодо організації та управління освітнім процесом у закладах вищої освіти на засадах розширення їх автономії;
- забезпечення розуміння основних положень, принципів організації освітнього процесу у вищій школі на засадах компетентнісного підходу та диверсифікації підготовки;
- обґрунтування структурних елементів системи управління освітнім процесом у закладах вищої освіти;
- опанування аспірантами різними формами організації освітнього і виховного процесів у закладах вищої освіти на засадах контекстності навчання;
- формування у аспірантів особистісних якостей майбутнього педагога, відповідального ставлення до виконання посадових обов'язків викладача, мотивації до самоосвіти, саморозвитку, самовдосконалення.

Основні результати навчання і компетентності

№ з/п	Результати навчання	Компетентності
1.	<p>Знати:</p> <ul style="list-style-type: none"> - фундаментальні основи, сучасні проблеми і тенденції розвитку професійної освіти в сучасних соціально-економічних умовах, її взаємозв'язок з іншими науками; - зміст основних державних документів, що стосуються системи освіти в Україні взагалі; - типи освітніх систем і зміст професійної освіти, документи, що його регламентують,; - цілі, зміст, структура безперервної освіти, єдність освіти і самоосвіти. <p>Вміти:</p> <ul style="list-style-type: none"> - використовувати міжпредметні зв'язки, спираючись на взаємозв'язок науково-дослідного і освітнього процесів у професійній школі, включаючи можливості залучення власних наукових досліджень як засобів вдосконалення освітнього 	<p>Здатність до:</p> <ul style="list-style-type: none"> - обґрунтування теорії і практики професійного навчання на міждисциплінарному рівні із проектуванням відповідної системи наукових методів досліджень; - педагогічного проектування і здійснення комплексних досліджень, зокрема, у розв'язанні конкретних практичних професійних завдань; - володіння основами науково-методичної роботи, компетентнісним та системним підходами у проектуванні, моделюванні, організації,

	процесу.	здійсненні та оцінюванні результатів освітнього процесу.
2.	<p>Знати:</p> <ul style="list-style-type: none"> - необхідні соціокультурні та психолого-педагогічні умови для здійснення інноваційної діяльності в освіті; - структуру та технологію інноваційної педагогічної діяльності, шляхи розвитку творчих педагогічних здібностей; - особливості проектування і реалізації педагогічних новацій на різних рівнях від навчального предмета до модернізації навчального закладу. <p>Вміти:</p> <ul style="list-style-type: none"> - аналізувати політику Української держави щодо реформування системи освіти: визначати пріоритетні напрямки інноваційної освітньої діяльності в системі вищої освіти України; -- використовувати знання щодо сучасних інноваційних технологій в якості засобів навчання виховання. 	<p>Здатність до:</p> <ul style="list-style-type: none"> – проектування та модернізації змісту професійного навчання; – проектування освітніх інновацій, спрямованих на забезпечення особистісного і професійного розвитку майбутніх фахівців, їх активності та самостійності у здійсненні функціональної професійної діяльності; – здійснення системного аналізу освітньої діяльності, вимог і потреб ринку праці, проектування на цій основі прогностичних освітніх парадигм і програм.
3.	<p>Знати:</p> <ul style="list-style-type: none"> – психолого-педагогічні засади, що зумовлюють професійний розвиток особистості; – основні досягнення, проблеми і тенденції розвитку вітчизняної і зарубіжної педагогіки і психології в галузі професійної освіти, сучасні підходи до моделювання професійної діяльності. - суттєві ознаки особистості як педагогічного феномену, основні фактори, що впливають на її формування і розвиток. <p>Вміти:</p> <ul style="list-style-type: none"> - забезпечувати активну пізнавальну і творчу атмосферу освітнього процесу. 	<p>Здатність до:</p> <ul style="list-style-type: none"> – володіння сучасними технологіями викладацької діяльності за сучасними освітніми програмами професійної школи; - виконання професійних завдань і функцій в умовах постійних змін; - планування та організації навчальної діяльності у вищій школі.

	<p>- оперувати механізмами використання особистісного потенціалу для вирішення педагогічних завдань навчання і виховання;</p> <p>- оперувати педагогічним мисленням, бути здатним до аналітичного осмислення педагогічної дійсності, реалізовувати творчий підхід до визначення педагогічних дій у нестандартних ситуаціях, уміння приймати найбільш вдалі рішення у відповідності до педагогічних закономірностей та принципів навчання і виховання.</p>	
--	---	--

II. Примірний тематичний план

На вивчення навчальної дисципліни відводиться 3 кредити ЄКТС 90 годин.

№ п/п	Назва модулів і тем	Кількість годин				
		Всього кредити/год.	Аудиторна робота			Самостійна робота
			Всього аудиторних	Лекції	Практичні заняття	
		90	44	20	22	46
Модуль I	Теоретичні основи вищої професійної освіти	1/30	16	8	8	14
Тема 1.1	Нормативна база та концептуальні документи з професійної освіти	7	4	2	2	3
Тема 1.2	Система професійної освіти в Україні	8	4	2	2	4
Тема 1.3	Студент закладу вищої освіти	8	4	2	2	4
Тема 1.4	Викладач закладу вищої професійної освіти	7	4	2	2	3
Модуль II	Дидактика вищої професійної освіти	1/30	14	6	8	16

Тема 2.1	Дидактичний процес у вищій школі	10	4	2	2	6
Тема 2.2	Методичні основи навчання у вищій школі	10	6	2	4	4
Тема 2.3	Освітня інноватика. Інноваційні педагогічні технології у вищій школі	10	4	2	2	6
Модуль III	Науково-педагогічні дослідження у вищій школі	1/30	10	4	6	20
Тема 3.1	Методологія і рівні педагогічних досліджень	16	6	2	4	10
Тема 3.2	Організація і зміст науково-педагогічного дослідження	14	4	2	2	10
		90	42	20	22	48

III. Зміст навчальної дисципліни за модулями і темами

Модуль 1. ТЕОРЕТИЧНІ ОСНОВИ ФУНКЦІОНУВАННЯ ВИЩОЇ ПРОФЕСІЙНОЇ ОСВІТИ

Тема 1.1. Нормативна база та концептуальні документи з професійної освіти

Закон України „Про освіту”. Закон України „Про професійно-технічну освіту”. Закон України „Про вищу освіту”. Державна національна програма «Освіта. Україна XXI століття». Національна стратегія розвитку освіти в Україні на 2012-2021 роки. Концепція розвитку професійної освіти і навчання в Україні (2010 –2020 р.) Концепція розвитку післядипломної освіти в Україні (2002). Концепція освіти дорослих в Україні (2011).

Національна рамка кваліфікацій та її вплив на професійну освіту в Україні.

Болонський процес та його вплив на вищу та професійну освіту в Україні.

Тема 1.2. Система професійної освіти в Україні

Поняття «професійна освіта». Моделі професійної освіти. Національні системи професійної освіти. Система неперервної професійної освіти: теоретичні основи, зміст. Тенденції розвитку неперервної освіти в Україні. Андрагогіка як наука про освіту дорослих.

Структура вищої освіти: рівні, ступені та кваліфікації вищої освіти; документи про вищу освіту. Заклади вищої освіти в системі освіти України. Автономія як основний принцип діяльності університету. Національний і дослідницький університет.

Державний стандарт вищої освіти України. Система стандартів вищої освіти. Освітньо-професійна програма підготовки магістра. Освітньо-кваліфікаційні характеристики фахівця з вищою освітою.

Тема 1.3. Студент закладу вищої освіти

Вікові та психологічні особливості студентів закладів вищої освіти. Виховальні суб'єкт-суб'єктні відносини. Їх специфіка у вищій школі. Становлення і розвиток студентського колективу.

Тема 1.4. Викладач закладу вищої освіти

Професіоналізм педагога, його складові. Робочий час викладача. Права та обов'язки викладачів. Зміст діяльності викладача в навчальному процесі. Функції викладача. Професіограма педагога.

Модуль II. ДИДАКТИКА ВИЩОЇ ПРОФЕСІЙНОЇ ОСВІТИ

Тема 2.1. Дидактичний процес у вищій школі

Сутність дидактичного процесу. Закономірності та принципи навчання. Поняття і сутність змісту освіти.

Навчально-методичне забезпечення навчального процесу. Вимоги до навчально-методичного забезпечення дисципліни. Навчальна програма. Розробка робочої програми дисципліни. Підготовка контрольно-вимірювальних матеріалів для оцінки знань студентів. Навчально-методичний комплекс дисципліни.

Суб'єкти навчального процесу у закладі вищої освіти. Діяльність викладача. Компоненти процесу управління навчально-пізнавальною діяльністю. Діяльність студентів. Форми учіння.

Характеристика компетентнісного підходу. Сучасні тенденції розвитку змісту освіти крізь призму компетентнісного підходу. Система компетентностей: ключові компетентності; загальногалузеві компетентності; предметні компетентності. Ключові компетентності: навчальна, соціальна, компетентність з інформаційних та комунікаційних технологій, економічна (підприємницька), загальнокультурна, валеологічно-оздоровча, громадянська.

Професійна компетентність — базова характеристика діяльності фахівця.

Тема 2.2. Методичні основи навчання у вищій школі

Поняття про методи навчання. Класифікація методів навчання. Методи організації й здійснення навчально-пізнавальної діяльності. Методи мотивації

стимулювання навчально-пізнавальної діяльності. Методи контролю і самоконтролю в навчанні.

Форми організації навчального процесу. Лекція. Дидактичні вимоги до лекції. Методика її підготовки й проведення. Семінарське заняття, методика його підготовки й проведення. Практичне заняття, методика його підготовки й проведення. Лабораторне заняття, методика його підготовки й проведення. Методика організації і проведення факультативів,

спецкурсів і спецсеінарів. Методика проведення індивідуальних занять, консультацій і колоквиумів. Навчальна і виробнича практика студентів. Методика організації і проведення самостійної навчально-пізнавальної діяльності студентів. Види самостійної роботи студентів.

Загальні засади НДРС. Види і форми науково-дослідної роботи студентів. Методи організації науково-дослідної роботи студентів. Оформлення результатів дослідження.

Діагностика, контроль та оцінювання результатів навчання. Функції й види педагогічного контролю.

Тема 2.3. Освітня інноватика. Інноваційні педагогічні технології у вищій школі

Сутність і зміст освітньої інноватики у вищій школі. Інноваційна активність. Педагогічна неологія. Закономірності перебігу інноваційних процесів (закон необоротності стабілізації педагогічного середовища; закон обов'язкової реалізації інноваційного процесу; закон стереотипізації педагогічних інновацій).

Інноваційна освіта, інноваційна мета освіти, інноваційне навчання. Освітній заклад інноваційного типу. Інноваційний потенціал вищого навчального закладу. Інноваційне освітнє середовище.

Проектування та впровадження освітньої інноватики в дидактичний процес вищої школи. Педагогічна аксіологія – сприйняття, освоєння та оцінка нового у педагогіці. Педагогічна праксеологія – використання, застосування нового у педагогіці.

Інноваційні процеси в освіті. Критерії інноваційної діяльності (новизна, наукова достовірність, ефективність, прогностичність). Критерії впровадження інновацій у освітній процес вищого навчального закладу (доцільність, освітня ефективність, доступність, творчість, техніко-економічні та дидактичні можливості).

Класифікація технологій навчання. Традиційні та інноваційні технології навчання у сучасній вищій школі. Нові інформаційні технології навчання – мета, завдання та особливості застосування у ЗВО. Дистанційне навчання у закладах вищої освіти України. Сутність інтерактивного навчання у вищій школі, його цілі та завдання.

Модуль III. НАУКОВО-ПЕДАГОГІЧНІ ДОСЛІДЖЕННЯ У ВИЩІЙ ШКОЛІ

Тема 3.1. Методологія і рівні педагогічних досліджень

Методологія педагогіки (конкретнонаукова). Педагогічне дослідження. Принципи педагогічного дослідження. Мета педагогічного дослідження. Функції педагогічного дослідження. Основні рівні педагогічних досліджень. Програма педагогічного дослідження, його проектування. Поняття методів, методики і техніки педагогічного дослідження. Класифікація методів педагогічного дослідження.

Педагогічний експеримент.

Типологія педагогічних досліджень. Фундаментальні, прикладні. Історико-педагогічні, порівняльні.

Науково-педагогічні спеціальності. Шифр педагогічної спеціальності.

Особистість дослідника, його методологічна культура. Обізнаність із актуальною і перспективною науково-педагогічною проблематикою.

Тема 3.2. Організація і зміст науково-педагогічного дослідження

Науково-дослідна робота магістрантів, докторантів, її сутність, завдання, напрями організації, форми з урахуванням специфіки закладу вищої педагогічної освіти.

Особливості написання, оформлення та захисту наукового реферату, проекту, магістерської, дисертаційної роботи з педагогічної проблематики. Загальна характеристика цих видів робіт (формулювання теми дослідження, розроблення структури роботи, визначення актуальності досліджуваної проблеми, оформлення наукового апарату), основні вимоги до формулювання наукової новизни, практичного значення, апробації і впровадження результатів магістерського/дисертаційного педагогічного дослідження. Оформлення додатків. Бібліографічний апарат науково-педагогічних досліджень. Правила бібліографічного опису літературних та документальних джерел, наведення і оформлення цитат та бібліографічних посилань у текстах науково-педагогічних робіт. Пошук інформації у процесі виконання наукової роботи. Електронний пошук наукової інформації. Підготовка, порядок та процедура прилюдного захисту.

Зразки тьюторіалів

Тьюторське заняття. Програма 1.

1. Визначити, в чому суть суб'єкт-суб'єктних відносин між викладачем і студентом.
2. Проаналізувати особливості методів теоретичного рівня дослідження.
3. Дослідити проблему «Критерії оцінювання педагогічних інновацій (інноваційного педагогічного досвіду)». На основі результатів дослідження підготувати виступ, статтю (за вибором)
4. Ознайомлення з організацією і проведенням експериментально-педагогічного дослідження у запропонованих викладачем магістерських/дисертаційних роботах. Конспектування змісту етапів, особливостей організації педагогічного експерименту (за однією з проаналізованих магістерських/дисертаційних робіт).

Тьюторське заняття. Програма 2.

1. Розкрити специфіку методів емпіричного рівня дослідження.
2. Проаналізувати сучасні технології навчання у вищій школі. Сучасні педагогічні підходи до навчання.

3. Визначити інноваційні підходи до оцінки досягнень студентів. На основі результатів дослідження підготувати виступ, статтю (за вибором).
4. Ознайомлення з організацією і проведенням експериментально-педагогічного дослідження у запропонованих викладачем магістерських/дисертаційних роботах. Конспектування змісту етапів, особливостей організації педагогічного експерименту (за однією з проаналізованих магістерських/дисертаційних робіт).

Тьюторське заняття. Програма 3.

1. Охарактеризувати етапи уявного педагогічного експерименту.
2. Проаналізувати поняття: «інноваційний розвиток навчального закладу», «управління процесом упровадження освітніх інновацій», «програма інноваційного розвитку навчального закладу».
3. Охарактеризувати антиінноваційні бар'єри та шляхи їх подолання. На основі результатів дослідження підготувати виступ, статтю (за вибором).
4. Ознайомлення з організацією і проведенням експериментально-педагогічного дослідження у запропонованих викладачем магістерських/дисертаційних роботах. Конспектування змісту етапів, особливостей організації педагогічного експерименту (за однією з проаналізованих магістерських/дисертаційних робіт).

Тьюторське заняття. Програма 4.

1. Розкрити особливості роботи з архівними джерелами.
2. Дати загальну характеристику етапів інноваційного процесу («життєвий цикл інновацій»).
3. Проаналізувати фактори, які характеризують студентство як окрему соціальну групу. Чим обумовлені особливості сучасного студентства в Україні? На основі результатів дослідження підготувати виступ, статтю (за вибором).
4. Ознайомлення з організацією і проведенням експериментально-педагогічного дослідження у запропонованих викладачем магістерських/дисертаційних роботах. Конспектування змісту етапів, особливостей організації педагогічного експерименту (за однією з проаналізованих магістерських/дисертаційних робіт).

IV. Засоби діагностики успішності навчання (форми і методи поточного і підсумкового контролю)

Навчальні досягнення аспірантів із дисципліни «Теорія і практика професійної освіти» оцінюються за модульно-рейтинговою системою, в основу якої покладено принцип поопераційної звітності, обов'язковості модульного контролю, накопичувальної системи оцінювання рівня знань, умінь, навичок та компетентностей.

У процесі оцінювання навчальних досягнень аспірантів застосовуються такі методи:

Методи усного контролю: індивідуальне опитування, фронтальне опитування, співбесіда.

Методи письмового контролю: модульне письмове тестування; підсумкове письмове тестування, письмова відповідь на питання, звіт, проект, есе.

Методи самоконтролю: уміння самостійно оцінювати свої знання, самоаналіз.

V. Форма підсумкового контролю успішності навчання - *екзамен*

VI. Інформаційні джерела для вивчення курсу

1. Закон України «Про вищу освіту» від 1.07.2014 р. № 1556 –VII [Електронний ресурс] – Режим доступу: // <http://zakon1.rada.gov.ua/laws/show/1556-18>
2. Закон України «Про інноваційну діяльність» від 04.07.2002 р. №40-IV [Електронний ресурс] – Режим доступу: // <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/40-15>
3. Закон України «Про пріоритетні напрями інноваційної діяльності в Україні» від 16.01.2003 р., № 433-IV – [Електронний ресурс] – 2002. – Режим доступу: <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/1977-12>
4. Стратегія інноваційного розвитку України на 2010-2020 роки в умовах глобалізаційних викликів [Електронний ресурс] / – 2010. – Режим доступу: <http://kno.rada.gov.ua/komosviti/control/uk/doccatalog/list?currDir=48718>
5. Національна стратегія розвитку освіти в Україні на 2012-2021 роки (Указ Президента України від 25.06.2013 року №344/2013) [Електронний ресурс] / – 2013.
6. Галузева концепція розвитку неперервної педагогічної освіти (затверджена Наказом МОН України від 14.08.2013 № 1176) [Електронний ресурс] / – 2013.
7. Дичківська І.М. Інноваційні педагогічні технології: Навчальний посібник. – К.: Академвидав, 2004. – 352 с.
8. Сисоєва С. О. Інтерактивні технології навчання дорослих: навчально-методичний посібник / С.О. Сисоєва; НАПН України, Ін-т педагогічної освіти і освіти дорослих. – К.: ВД «ЕКМО», 2011. – 320 с.
9. Сисоєва С. О. Основи педагогічної творчості: Підручник / С.О. Сисоєва. – К.: Міленіум, 2006. – 346 с.
10. Артемов В. Ю. Особливості побудови онтології предметної галузі і професійного середовища в системі вищої професійної освіти / В. Ю. Артемов // Біоресурси і природокористування. – 2014. – № 1-2. – С.155-161.

11. Астахова О. Перспективи розвитку професійної освіти в Україні/ О. Астахова // Україна: аспекти праці. – 2010. – № 4. – С.9-12.
12. Байдашева, Е. Н. Проблема професійного виховання студентів вузу в сучасних умовах / Е. Н. Байдашева // Філософські науки. – 2007. – № 11. – С.143-151.
13. Бахов І. С. Міжкультурний підхід у підготовці сучасного компетентного фахівця: [вища школа] / І. С. Бахов // Освіта Донбасу. – 2011. – № 4. – С.60-63.
14. Белова Л.О. Виховна система ВНЗ: питання теорії та практики: навч. посіб. /Л.О. Белова. – Х.: Вид-во НУА, 2004. –264 с.
15. Бондар В. Філософія стандартизації змісту професійної освіти вчителя початкової школи в умовах двоциклової підготовки у ВНЗ / В. Бондар // Початкова школа. – 2012. – № 12. – С. 2-4.
16. Вища освіта в Україні: навч. посіб / за ред. В.Г. Кременя. – К. : Знання, 2005. – 327 с.
17. Вища освіта України і Болонський процес: навч. посіб. / за ред. В.Г. Кременя. – Тернопіль : Навчальна книга – Богдан, 2004. – 384 с.
18. Вітвицька С.С. Основи педагогіки вищої школи: підручник /С.С. Вітвицька. – К.: Центр навч. літ., 2006. – 384 с.
19. Вітвицька С.С. Основи педагогіки вищої школи: підручник // С.С.Вітвицька.– К.: ЦНЛ, 2006. – 384 с.
20. Вітвицька С.С. Основи педагогіки вищої школи: метод. посібн. //С.С.Вітвицька. – К.: ЦНЛ, 2003. – 316 с.
21. Гишка Н. Психолого-педагогічна підготовка майбутнього вчителя в контексті компетентнісного підходу до формування в молодших школярів загальнонавчальних умінь і навичок / Н. Гишка // Вісник Львівського університету. – Львів, 2011. – С. 66-74. – (Серія педагогічні науки ; 27)
22. Гура О.І. Педагогіка вищої школи. Вступ до спеціальності: навч. посіб. – К.:ЦНЛ, 2005. – 224 с.
23. Дичківський І.М. Інноваційні педагогічні технології: навч. посіб. /І.М.Дичківський. – К.: Академвидав, 2004. – 334 с.
24. Дідківська О. Компетентнісна модель конкурентоспроможності випускників навчальних закладів системи професійної освіти / О. Дідківська // Демографія та соціальна економіка. – 2014. – № 2. – С.231 - 243.
25. Кнодель Л.В. Педагогіка вищої школи: посіб. для магістрів / Л.В.Кнодель. –К.: Вид-во Паливода А.В., 2008. – 136 с.
26. Копілевич В.А. Складові якості професійної вищої освіти / В.А. Копілевич // Науковий вісник Національного університету біоресурсів і природокористування України / Редкол.: Мельничук Д.О. (відп. ред.) та ін. – К., 2013. – Вип. 192, Ч.1. – С. 245-253.
27. Корнев Ю. Г. Інформаційно-аналітичне забезпечення ефективної взаємодії ринку праці і ринку вищої професійної освіти в Україні / Ю. Г. Корнев // Актуальні проблеми економіки. – 2009. – № 9. – С.235-242.

- 28.Коробко Л. І. Механізми управління комплексом професійної освіти / Л. І. Коробко // Економіка та держава. – 2008. – № 1. – С.98-101.
- 29.Кремень В. Дистанційна освіта – перспективний шлях розв'язання сучасних проблем розвитку професійної освіти / В. Кремень // Освіта і наука в Україні – інноваційні аспекти. Стратегія. Реалізація. Результати / В.Г.Кремень. – К., 2005. – С.184-188.
- 30.Ортинський В.Л. Педагогіка вищої школи: навч. посіб. / В.Л.Ортинський. – К.: ЦУЛ, 2009. – 427 с.
- 31.Педагогіка вищої школи: навч. посіб. / за ред. З.Н. Курлянд. – К.: Знання, 2005. – 399 с.
32. Педагогіка професійного образования [Текст] : учеб. пособие / под ред. В.А. Слостенина. – 2-е изд., стер.– М. : Академия, 2006. – 368 с.
33. Газнюк Л. М. Професійна освіта як фактор кар'єрного росту/ Л. М. Газнюк, С. О. Розумовський // Практична філософія. – 2011. –№ 4. – С. 204-212.
- 34.П'ятницька-Позднякова І.С. Основи наукових досліджень у вищій школі:навч. посіб. / І.С. П'ятницька-Позднякова. – К., 2003. – 116 с.
- 35.Сікорський П.І. Кредитно-модульна технологія навчання: навч. посіб. /П.І.Сікорський. – К.: Вид-во Європ. ун-ту, 2004. – 127 с.
- 36.Січкарук О. Інтерактивні методи навчання у вищій школі: навч. посіб. /О.Січкарук. – К.: Тансоа, 2006. – 88 с.
37. Слєпкань З.І. Наукові засади педагогічного процесу у вищій школі: навч.посіб. / З.І.Слєпкань. – К.: Вища школа, 2005. – 239 с.
- 38.Туркот Т.І. Педагогіка вищої школи: навч. посіб. / Т.І. Туркот. – К.: Кондор, 2011. – 628 с.
39. Фіцула М.М. Педагогіка вищої школи: навч. посіб. / М.М. Фіцула. – К.: Академвидав, 2010. – 456 с.
- 40.<http://ru.wikipedia.org/wiki> Офіційний сайт Міністерства освіти і науки України [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.mon.gov.ua>.

Сучасні інформаційні технології в науковій сфері

І. Пояснювальна записка

Програма нормативної навчальної дисципліни «Сучасні інформаційні технології в науковій сфері» складена відповідно до освітньо-наукової програми підготовки фахівців третього (освітньо-наукового) рівня, галузі знань 01 «Освіта/Педагогіка», спеціальності 015 «Професійна освіта (за спеціалізаціями)».

Предметом вивчення навчальної дисципліни є зміст, форми, засоби, методи інформаційних технологій під час виконання науково-педагогічного дослідження.

Міждисциплінарні зв'язки: філософія науки, методи планування та обробки наукових досліджень, наукометрія та науково-організаційна діяльність, інноваційні технології у професійній освіті, організація експериментальної діяльності у галузі «Професійна освіта».

Мета і завдання навчальної дисципліни

Метою викладання навчальної дисципліни «Сучасні інформаційні технології в науковій сфері» є підготовка майбутніх докторів філософії до застосування сучасних інформаційних технологій під час виконання науково-педагогічних досліджень.

Основними завданнями вивчення дисципліни «Сучасні інформаційні технології в науковій сфері» є:

- надання здобувачам вищої освіти необхідної науково-теоретичної й методичної інформації з використання інформаційно-комунікаційних технологій у педагогічних дослідженнях;

- озброєння майбутніх науковців знаннями про вимоги до створення електронних навчальних засобів;

- удосконалення умінь і навичок майбутніх фахівців професійної освіти користування комп'ютерною технікою та мультимедійними освітніми ресурсами, раціонального їх застосування в майбутній професійній діяльності;

- формування вмінь використовувати комп'ютерне програмне забезпечення для здійснення науково-педагогічних досліджень; вмінь здійснення пошуку та відбору інформації в глобальній мережі Інтернет; вміння активно працювати в інформаційно-комунікаційному освітньому середовищі.

Основні результати і компетентності згідно з вимогами освітньо-професійної програми:

№ з/п	Результати навчання	Компетентності
1	<i>Знати:</i> теоретико-методологічні засади застосування сучасних інформаційних технологій в науці <i>Вміти:</i> використовувати	Цифрова компетентність. Здатність до використання інформаційно-

	інформаційні технології під час виконання науково-педагогічного дослідження	комунікаційних технологій у науково-педагогічних дослідженнях та професійній діяльності.
--	---	--

II. Примірний тематичний план

№ з/п	Назви модулів і тем	Кількість годин			
		Аудиторні	Лекції	Практичні	СРС
I.	Теоретико-методологічні засади застосування сучасних інформаційних технологій в науці	10	6	4	20
1.1.	Загальна характеристика інформаційних технологій. Інформатизація освіти та науки	3	2	1	5
1.2.	Хмарні технології в науці, мережа Інтернет та її ресурси	3	2	1	5
1.3.	Наукометрія, наукометричні бази, авторське право	2	1	1	6
1.4.	Комп'ютерні засоби, їх визначення, класифікація, вимоги	2	1	1	4
II.	Використання інформаційних технологій під час виконання науково-педагогічного дослідження	20	10	10	40
2.1.	Робота з MS WORD	4	2	2	10
2.2.	Програмні засоби для проведення анкетування та тестування	4	2	2	10
2.3.	Аналіз, інтерпретація та представлення експериментальних даних засобами комп'ютерних технологій	4	2	2	10
2.4.	Упровадження результатів педагогічного експерименту засобами ІКТ (сайти, форуми, блоги, електронні посібники, соціальні мережі)	4	2	2	5
2.5.	Засоби дистанційного та змішаного навчання у науково-педагогічному дослідженні	4	2	2	5
	Всього	30	16	14	60

На вивчення освітнього курсу відводиться 3 кредити ЄКТС, 90 год.

III. Зміст навчальної дисципліни за модулями і темами

Модуль I. Теоретико-методологічні засади застосування сучасних інформаційних технологій в науці

Тема 1.1. Загальна характеристика інформаційних технологій. Інформатизація освіти та науки.

Сутність понять «комп'ютерні технології», «інформаційні технології», «нові інформаційні технології», «сучасні інформаційні технології», «інформаційно-телекомунікаційні технології», «інформаційно-комунікаційні технології».

Наука в інформаційному суспільстві. Інформатизація освіти та науки. Інформатизація освіти як упорядкована сукупність взаємопов'язаних організаційно-правових, соціально-економічних, навчально-методичних, науково-технічних, виробничих і управлінських процесів, спрямованих на задоволення інформаційних, обчислювальних і телекомунікаційних потреб, що пов'язані з можливостями методів і засобів інформаційних та комунікаційних технологій (ІКТ) учасників освітньо-наукового процесу, а також тих, хто цим процесом управляє та його забезпечує. Єдиний інформаційний простір сучасної науки. Цифровізація. Цифрова педагогіка. Цифрова культура. Цифрова грамотність. Цифрова компетентність. Утворення інформаційного освітньо-наукового середовища.

Тема 1.2. Хмарні технології в науці, мережа Інтернет та її ресурси.

Хмарні технології як різновид ІКТ, сукупність методів, засобів і прийомів, використовуваних для збирання, систематизації, зберігання та опрацювання на віддалених серверах, передавання через мережу і подання через клієнтську програму всеможливих повідомлень і даних. Утворення хмаро орієнтованого освітньо-наукового середовища закладу освіти. Хмаро орієнтовані засоби навчання. Персональне навчальне середовище.

Використання хмарних технологій та сервісів в освіті та науці. Створення облікового запису в Google. Правила роботи з Google-дискон та його вмістом. Налаштування доступу за посиланням. Спільна робота з документами. Використання розширеного пошуку в мережф Інтернет.

Тема 1.3. Наукометрія, наукометричні бази, авторське право.

Наукометрія як розділ наукознавства, який вивчає еволюцію науки через численні вимірювання наукової інформації, як-от: кількість наукових статей, опублікованих в даний період часу, цитованість та ін. Ефективність наукової діяльності. Міжнародні наукометричні бази: Web of Science (WoS), Scopus, Index Copernicus, Google Scholar, Російський індекс

наукового цитування (РІНЦ), «Український індекс наукового цитування». Реєстрація в Google Scholar. Поняття відкритого доступу (Open access) як безкоштовного, швидкого, постійного, повнотекстового доступу в режимі реального часу до наукових та навчальних матеріалів, що реалізується для будь-якого користувача у глобальній інформаційній мережі, здійснюваний переважно до рецензованих науково-дослідних журналів.

Авторське право. Плагіат. Антиплагіатне програмне забезпечення. Інтернет-сервіси для перевірки тексту на плагіат: 1. AntiPlagiarism.NET <http://antiplagiarism.net/ru/> 2. Advego Plagiatus <http://advego.ru/plagiatus/> 3. Cognitive Text Analyzer <http://www.cognitivetpg.com/> 4. Compare Suite <http://www.comparesuite.ru/> 5. Double Content Finder (DC Finder) <http://progidarom.ru/soft/internet/DCFfinder.exe> 6. Etxt Антиплагіат <https://www.etxt.ru/antiplagiat/> 7. Plagiarism-Detector Personal <http://plagiarism-detector.com/> 8. Turnitin http://turnitin.com/en_us/ 9. Viper <http://www.scanmyessay.com/> 10. Unplag <https://unplag.com/> 11. Плагіата.НЕТ <http://www.mywebs.ru/plagiatanet.html>. Unichek.

Тема 1.4. Комп'ютерні засоби, їх визначення, класифікація, вимоги.

Сутність понять «комп'ютерні засоби навчального призначення», «електронні навчальні засоби», «електронні навчальні видання», «електронні засоби навчального призначення», «комп'ютерно орієнтовані засоби навчання», «педагогічні програмні засоби», «програмні засоби навчального призначення», «комп'ютерні системи навчального призначення», «електронні навчально-методичні комплекси», «цифрові електронні освітні ресурси».

Класифікація комп'ютерних засобів навчального призначення. Класифікація Д.Чернілевського за методичним призначенням: навчальні програмні засоби, програмні засоби (системи) – тренажери, контрольні програмні засоби, інформаційно-пошукові програмні системи, інформаційно-довідкові програмні засоби, імітаційні програмні засоби, моделюючі програмні засоби, демонстраційні програмні засоби, навчально-ігрові програмні засоби, дозвільні програмні засоби. Класифікація О.Башмакова (засоби теоретичної і технологічної підготовки (електронний підручник, комп'ютерна навчальна програма, комп'ютерна система контролю знань); засоби практичної підготовки (електронний задачник, комп'ютерний тренажер, допоміжні засоби (комп'ютерний лабораторний практикум, комп'ютерний довідник, мультимедійне навчальне заняття); комплексні засоби (комп'ютерний навчальний курс) тощо. Електронні засоби навчального призначення: мультимедійні навчальні засоби (МНЗ), електронні навчальні видання (ЕНВ), електронні освітні ресурси (ЕОР), електронні засоби навчального призначення (ЕЗНП), педагогічні програмні засоби (ППЗ) навчального призначення, програмно-методичні комплекси навчального призначення, електронні

підручники (ЕП), електронні комп'ютерні підручники, інтернет-підручники, електронні навчальні посібники (ЕНП), освітні електронні видання, електронні атласи, електронні бази знань, тестові комплекти тощо.

Вимоги до створення й використання комп'ютерних засобів навчального призначення під час науково-дослідної діяльності.

Модуль II. Використання інформаційних технологій під час виконання науково-педагогічного дослідження

Тема 2.1. Робота з MS WORD.

Робота в текстовому процесорі MS WORD. Встановлення та налаштування параметрів сторінки. Форматування символів. Форматування абзаців. Порядок редагування стилів у текстовому процесорі. Етапи створення стилю текстового об'єкта. Алгоритм створення структури документа. Правила створення та роботи з таблицями в текстовому процесорі. Правила створення формул в текстовому процесорі. Алгоритм створення автоматизованого змісту. Оформлення списків використаних джерел. Міжнародні стилі цитування та опису використаних джерел. Алгоритм створення посилання на літературу.

Тема 2.2. Програмні засоби для проведення анкетування та тестування.

Комп'ютерні засоби для організації та проведення анкетування, статистичний аналіз отриманих даних. Проведення анкетування в мережі Інтернет. Створення Google-форми для проведення опитування.

Комп'ютерні системи тестування. Проектування комп'ютерних тестів. Класифікація, вимоги до комп'ютерних тестів, показники їх якості. Етапи створення тесту. Програми для забезпечення тестування (MyTestX, UniTest System, OpenTEST2, HotPotatos). Організація тестування в мережі Інтернет з використанням прикладного програмного забезпечення. Створення тестів за допомогою Google-форми.

Тема 2.3. Аналіз, інтерпретація та представлення експериментальних даних засобами комп'ютерних технологій.

Табличні і графічні методи зведення результатів педагогічного дослідження. Статистичні методи обробки результатів педагогічного експерименту. Комп'ютерні статистичні пакети: Statgraphics, Statistica, Splus, SPSS, Systat. Використання електронних таблиць MS Excel для статистичної обробки даних. Робота з об'єктами в середовищі електронних таблиць MS Excel. Введення формул в середовищі електронних таблиць MS Excel. Функції в MS Excel. Створення діаграм. Етапи побудови діаграми. Графічний аналіз результатів експериментальної роботи. аналіз результатів тестування засобами MS Excel.

Засоби мультимедіа. Технологія мультимедіа та можливості її впливу на користувачів. Візуалізація матеріалів педагогічного експерименту

мультимедійними засобами (постери, інтелектуальні карти, інфографіка). Програма для розроблення презентацій PowerPoint та можливості її використання для представлення результатів експерименту. Робота з шаблоном презентації PowerPoint. Створення схем в середовищі MS PowerPoint. Налаштування анімації в PowerPoint. Дизайн презентацій. Створення презентацій в Prezi, Haiku Deck, Slides, Project та ін. програмних оболонках. Вимоги до презентацій.

Тема 2.4. Упровадження результатів педагогічного експерименту засобами ІКТ (сайти, форуми, блоги, електронні посібники, соціальні мережі).

Сайти, форуми і блоги як засоби інтерактивної взаємодії в освіті. Створення сайту за допомоги Google-сервісів. Створення блогу на Blogger.

Соціальні мережі та їх функції. Класифікація соціальних мереж в Інтернет-середовищі. Використання сайтів, форумів, блогів та соціальних мереж на етапі впровадження результатів експерименту.

Тема 2.5. Засоби дистанційного та змішаного навчання у науково-педагогічному дослідженні.

Дистанційне навчання як форма організації і реалізації освітньо-наукового процесу, за якою його учасники здійснюють навчальну взаємодію принципово і переважно екстериторіально. Із історії дистанційного навчання у світі та Україні. Моделі дистанційної освіти. Навчальні платформи Moodle, OLAT, ATutor та Ilias. Технології створення дистанційних курсів. Робота в середовищі Google Classroom.

3.2. Зразки тьюторських занять/програм

Тьюторська індивідуальна освітня програма № 1

1. Зареєструватися у Google Scholar, ознайомитися з цією наукометричною базою, визначити її специфіку.
2. Створити власну хмару для збереження й обміну науковими матеріалами (в сервісі Dropbox та на Google Диску).
3. Розробити тестові завдання різних типів з дисциплін, залучених до Вашого експериментального дослідження, у навчальному середовищі Moodle.
4. Провести онлайн-опитування в межах Вашого наукового дослідження з використанням Google-форм.
5. Унаочнити цифрові показники анкетування (опитування, тестування), проведеного у межах Вашого наукового дослідження, у вигляді діаграм різних видів.
6. Підготовка запитань до тьютора-консультанта.
7. Консультація.

Тьюторська індивідуальна освітня програма № 2

1. Переглянути систему «Бібліометрика української науки», визначити основні принципи її роботи.
2. Проаналізувати 2 – 3 комп'ютерних засоби навчального призначення з точки зору їхньої відповідності основним принципам та дидактичним вимогам.
3. Розробити тестові завдання різних типів у програмі тестування знань MyTestX.
4. Проаналізувати думки вітчизняних та зарубіжних науковців з проблеми якості дистанційної освіти в контексті розвитку інформаційно-комунікаційних технологій.
5. Проаналізувати результати тестування, проведеного у межах Вашого наукового дослідження, засобами табличного процесора Microsoft Excel.
6. Підготовка запитань до тьютора-консультанта.
7. Консультація.

Тьюторська індивідуальна освітня програма № 3

1. Підготувати статтю за вимогами журналу, включеного до наукометричної бази SCOPUS.
2. Спроекувати електронний посібник до змістового модулю навчального курсу, матеріали якого використовуватимуться у Вашому експериментальному дослідженні.
3. Розробити тестові завдання різних типів у HotPotatos.
4. Спроекувати структуру дистанційного курсу як спецкурсу за матеріалами Вашого наукового дослідження.
5. Розробити інтерактивний плакат з використанням одного із інтернет-сервісів.
6. Підготовка запитань до тьютора-консультанта.
7. Консультація.

Тьюторська індивідуальна освітня програма № 4

1. Перевірити статтю у кількох сервісах для визначення унікальності тексту. Порівняти результати перевірки. Визначити найзручнішу для вас антиплагіат-програму.
2. Розробити фрагмент е-посібника в одному із програмних засобів (або іншому, за власним вибором) у відповідності до основних принципів та дидактичних вимог.
3. Створити блог-щоденник, користуючись можливостями сайту Blogger, запропонувати актуальну тему для обговорення.
4. Розробити фрагмент дистанційного курсу з використанням elearning платформи Moodle.
5. Розробити інтелектуальну карту, унаочнюючи теоретичне поняття Вашого наукового дослідження.
6. Підготовка запитань до тьютора-консультанта.

7. Консультація.

Тьюторська індивідуальна освітня програма № 5

1. Змоделювати Ваше персональне навчальне середовище, PLE (Personal Learning Environment) для ефективної підтримки науково-педагогічного дослідження, пояснити, як будуть працювати його складники, які хмарні сервіси будуть використані.
2. Розробити анкету для проведення моніторингового дослідження в межах Вашої науково-дослідної теми. Визначити місце анкети у структурі моніторингового дослідження та її призначення; визначити цільову аудиторію, категорії учасників анкетування, їх кількісний та якісний склад, основні ознаки, властивості, за якими плануєте проводити поділ результатів анкетування при аналізі; скласти «паспортичку» та вступ до анкети; сформулювати перелік питань анкети, відповіді на які складають основну ціль анкетування з урахуванням вимог.
3. Створити акаунт на Google.
4. Створити таблицю з даними про респондентів Вашого педагогічного експерименту (контрольна та експериментальна групи) з використанням можливостей Microsoft Word.
5. Створити за допомогою Microsoft Office PowerPoint 2007(2010) презентацію, призначену для використання у навчально-виховному процесі ЗВО: не менше 10 слайдів; слайди вміщують мультимедійні дані; усі слайди оформлені в єдиному стилі; використані засоби навігації: гіперпосилання на інші слайди, кнопки дії, гіперпосилання на файли або веб-сторінки; застосовані ефекти анімації.
6. Підготовка запитань до тьютора-консультанта.
7. Консультація.

IV. Засоби діагностики успішності навчання: (форми і методи поточного і підсумкового контролю): індивідуальне опитування, фронтальне опитування, співбесіда, колоквиум, тестування; практичні роботи, контрольна робота, проект, портфоліо, ессе, реферування, залік.

V. Форма підсумкового контролю успішності навчання: залік

IV. Інформаційні джерела для вивчення курсу

1. Андронатій П.І., Котяк В.В. Комп'ютерні технології в освітніх вимірюваннях : навчально-методичний посібник. Кіровоград, 2011. 144 с.
2. Биков В.Ю., Спірін О.М., Лупаренко Л.А. Відкриті web-орієнтовані системи моніторингу впровадження результатів науково-педагогічних досліджень. *Теорія і практика управління соціальними системами*. 2014. №1. С. 3 – 25.
3. Биков В. Ю., Шишкіна М. П. Теоретико-методологічні засади формування хмаро орієнтованого середовища вищого навчального закладу. *Теорія і практика управління соціальними системами*. 2016. № 2. С. 30 – 52.

4. Бугайчук К. Л. Електронний підручник: поняття, структура, вимоги. *Інформаційні технології і засоби навчання*. 2011. № 2 (22). URL: <http://www.journal.iitta.gov.ua>.
5. Волинський В. П., Красовський О. С., Черноус О. В., Якушина Т. В. Дидактичні основи створення аудіовізуальних електронних засобів для середньої загальноосвітньої школи. Київ, 2013. 304 с.
6. Гаврілова Л. Г., Кухар Л. О., Топольник Я. В. Інформаційно-комунікаційні технології в педагогічних дослідженнях : навчально-методичний посібник для студентів вищих педагогічних навчальних закладів. Слов'янськ, 2017. 310 с.
7. Гаврілова Л. Г., Кухар Л. О., Топольник Я. В. Інформаційно-комунікаційні технології в педагогічних дослідженнях : практикум для студентів вищих педагогічних навчальних закладів. Слов'янськ, 2018. 272 с.
8. Ганжела С.І., Шлянчак С.О. Основи інформатики з елементами програмування та сучасні інформаційні технології навчання. Ч. І. Основи інформатики. Кіровоград, 2017. 88 с.
9. Дем'яненко В. М., Лаврентьєва Г. П., Шишкіна М. П. Методичні рекомендації щодо добору і застосування електронних засобів та ресурсів навчального призначення. *Комп'ютер у школі та сім'ї*. 2013. №1. С. 44 – 48.
10. Електронні бібліотечні інформаційні системи наукових і навчальних закладів: монографія / за наук. ред. проф. В. Ю. Бикова, О. М. Спіріна. Київ, 2012. 176 с.
11. Засоби інформаційно-комунікаційних технологій єдиного інформаційного простору системи освіти України : монографія / за наук. ред. проф. В. Ю. Бикова. Київ, 2010. 160 с.
12. Ібатуллін І. І., Шостак А. В. Наукометрія як засіб інтеграції української науки у світовий інформаційний простір. *Науковий вісник Національного університету біоресурсів і природокористування України: Серія: Техніка та енергетика АПК*. 2015. Вип. 226. С. 30 – 45.
13. Іванова С. М. Використання системи EPrints як засобу інформаційно-комунікаційної підтримки наукової діяльності в галузі педагогічних наук: автореф. ... канд. пед. наук; 13.00.10. Київ, 2015 20 с.
14. Індеси цитування. URL: http://www.nbuv.gov.ua/citation?field_citation_termin_tid=295
15. Кадемія М.Ю., Шестопалюк О. В. Електронний навчальний посібник на інтерактивній основі. URL: http://www.nbuv.gov.ua/portal/Soc_Gum/peddysk/2007_02/kademiya.pdf.
16. Коломієць А., Громов Є. Нетнографічний аналіз тематичного спектру педагогічних досліджень у виданнях з наукометричної бази SCOPUS. *Інформаційні технології і засоби навчання*. 2017. Том 59, № 3. С. 179 – 188.
17. Кухар Л. О., Сергієнко В. П. Конструювання тестів. Курс лекцій : навч. посібник. Луцьк, 2010. 182 с.

18. Лапінський В. Дидактичні вимоги до комп'ютерно-орієнтованих засобів навчання. *Нові технології навчання*. 2014. С. 104 – 107. URL: <http://lib.iitta.gov.ua/id/eprint/6717>.
19. Литвинова С. Г. Етапи, методологічні підходи та принципи розвитку хмаро орієнтованого навчального середовища загальноосвітнього навчального закладу. *Комп'ютер у школі та сім'ї*. 2014. № 4 (116). С. 5 – 11.
20. Маркова О. М., Семеріков С. О., Стрюк А. М. Хмарні технології навчання: витоки. *Інформаційні технології і засоби навчання*. 2015. Том 46, № 2. С. 29 – 44. URL: <http://journal.iitta.gov.ua/index.php/itlt/article/download/1234/913>.
21. Методичні рекомендації зі створення тестових завдань та тестів у системі управління навчальними матеріалами MOODLE / за заг. ред. проф. Сергієнка В. П. Київ, 2014. 100 с.
22. Петухова Л. Є., Бальоха А. С. Інформаційно-комунікаційне педагогічне середовище в контексті професійної підготовки майбутніх учителів початкової школи. *Science and Education in New Dimension. Pedagogy and Psychology*. 2016. IV (39), Issue: 79. Pp. 60 – 64.
23. Спірін О.М., Яцишин А. В., Іванова С. М., Кільченко А. В., Лупаренко Л. А. Використання електронних систем відкритого доступу для інформаційно-аналітичної підтримки педагогічних досліджень. *Інформаційні технології і засоби навчання*. 2016. Том 55, № 5. С. 136 – 174.
24. Стрюк А., Рассовицька М. Система хмаро орієнтованих засобів навчання як елемент інформаційного освітньо-наукового середовища ВНЗ. *Інформаційні технології і засоби навчання*. 2014. Том 42, № 4. URL: <https://journal.iitta.gov.ua/index.php/itlt/article/view/1087>
25. Сучасні інформаційні технології в науці та освіті : навчальний посібник / С. М. Злепко, С. В. Тимчик, І. В. Федосова, М. В. Московко, О. Ю. Азархов, К. С. Навроцька. Вінниця, 2017. 145 с.
26. Сучасні інформаційні технології та інноваційні методики навчання у підготовці фахівців: методологія, теорія, досвід, проблеми // Зб. наук. пр. — Випуск 40 / Редкол.: І.А. Зязюн (голова) та ін. Київ-Вінниця, 2014. 491 с.
27. Теорія та практика змішаного навчання : монографія / за ред. В. М. Кухаренка. Харків, 2016. 284 с.
28. Хмарні сервіси і технології у науковій і педагогічній діяльності : методичні рекомендації / за ред. М. П. Шишкіної. Київ, 2016. 73 с.
29. Шишкіна М. Тенденції розвитку і стандартизації вимог до засобів ІКТ навчального призначення на базі хмарних обчислень. *Науковий вісник Мелітопольського державного педагогічного університету. Сер : Педагогіка*. 2014. № 2. С. 223 – 231.

Інтернаціоналізація професійної освіти

1. Пояснювальна записка

Програма нормативної навчальної дисципліни «Інтернаціоналізація професійної освіти» складена відповідно до освітньо-професійної програми підготовки фахівця в галузі знань 03 Освіта, спеціальності 015 Професійна освіта, доктор філософії.

Предмет вивчення навчальної дисципліни організований освітній процес підготовки викладачів вищої школи відповідно до сучасних інноваційних дидактичних принципів, законів та закономірностей навчання.

Мета і завдання навчальної дисципліни. *Метою* викладання навчальної дисципліни «Інтернаціоналізація професійної освіти» є: *розкрити* закономірності процесу формування системи професійної освіти з огляду на загальнонаціональний і міжнародний вимір, особливості розвитку професійної освіти за умов державного суверенітету України; *проаналізувати* глобалізаційні та інтеграційні процеси у різних регіонах світу та можливості їх реалізації в українському освітньому просторі; *розробити* на цій основі науково-методичні підходи до розвитку професійних компетентностей студентів освітнього рівня доктор філософії.

Основними **завданнями** вивчення дисципліни «Інтернаціоналізація професійної освіти» є:

- ознайомлення з роллю і місцем освіти в процесі глобалізації; з викликами, формами і тенденціями глобалізації освіти;
- аналіз стратегії інтернаціоналізації освіти на регіональному, національному та інституційному рівнях;
- аналіз основних форм та інструментів інтернаціоналізації освіти;
- аналіз пріоритетів інтернаціоналізації освіти в контексті основних тенденцій сучасного суспільного розвитку (загальнонаціональний і міжнародний вимір);
- аналіз досвіду провідних країн в досягненні цілей інтернаціоналізації професійної освіти;
- прогнозування науково обґрунтованих підходів до реформування вітчизняної професійної освіти у вимірах глобалізації, європейської інтеграції та національної самоідентифікації.

Предмет вивчення навчальної дисципліни:

глобалізаційні та інтернаціоналізаційні процеси в освіті, їх вплив на розвиток української професійної освіти.

Міждисциплінарні зв'язки: філософія освіти, соціальної філософії, соціологія освіти, економіка освіти, освітня політика, педагогіка, історія освіти, політологія, освітнє право, державне управління, зарубіжні освітні системи.

II. Основні результати навчання і компетентності
згідно з вимогами освітньо-професійної навчальної програми:

№ з/п	Результати навчання	Компетентність (компоненти професійної компетентності)
1.	<p>Знати:</p> <ul style="list-style-type: none"> - теоретико-методологічні засади інтеграційних та інтернаціоналізаційних процесів в системі професійної освіти; - основні тенденції в сфері інтернаціоналізації освіти та їх застосування при інтеграції вищої професійної освіти в міжнародний та європейський освітній простір. <p>Вміти:</p> <ul style="list-style-type: none"> - застосовувати знання фундаментальних основ, сучасних досліджень, проблем і тенденцій розвитку інтернаціоналізації освіти у комплексному аналізі явищ і процесів міжнародного освітнього простору; - визначати пріоритети у розвитку професійної освіти в Україні, зокрема чітких орієнтирів щодо забезпечення якості освіти, рівного доступу та ефективності освіти; - аналізувати досягнення і 	<p>Когнітивний (здатність застосовувати знання фундаментальних основ, сучасних теоретико-методологічних досліджень проблем і тенденцій розвитку інтернаціоналізації освіти у комплексному аналізі явищ і процесів, що виникають у галузі освіти в Україні та інших країнах світу).</p> <p>Ціннісно-мотиваційний (здатність висловлювати мотиваційне та особистісне ставлення до інформації та смислу її застосування в своїй діяльності як суб'єкта змін в системі освіти).</p> <p>Аналітично-прогностичний (здатність до аналізу, співставлення, порівняння варіантів інтернаціоналізації освіти, що презентують різні підходи щодо їх вирішення у контексті викликів XXI ст., пошуків адекватних форм врядування у сфері професійної освіти).</p> <p>Інформаційно-технологічний (здатність розвивати уміння аналізувати тенденції освітнього розвитку в контексті пріоритетів суспільних запитів (загальнонаціональний і міжнародний вимір), застосовувати інформаційні джерела з питань реформування й модернізації всіх ланок національної системи освіти за період незалежності України).</p> <p>Комунікативний (у процесі обміну навчальною інформацією, узгодження дій</p>

втрати у процесі реформування й модернізації всіх ланок національної системи освіти за період незалежності України (з 1991 р. до цього часу).	та спільної діяльності вміти застосовувати знання основ інтернаціоналізації освіти для комплексного аналізу явищ і процесів, що виникають у сфері розвитку освіти).
---	---

III. Тематичний план дисципліни

На вивчення навчальної дисципліни відводиться 3 кредити ЄКТС - 90 годин.

№ п/п	Назви змістових модулів і тем	Кількість годин				
		Всього	Аудиторні	Лекції	Семінарські заняття	Самостійна робота
Змістовий модуль I ЗАГАЛЬНОСВІТОВІ ТА НАЦІОНАЛЬНІ ТЕНДЕНЦІ РОЗВИТКУ ПРОФЕСІЙНОЇ ОСВІТИ						
Тема		30	12	6	6	18
1.1.	Освіта в контексті визначальних характеристик цивілізаційного процесу			2	2	
1.2.	Глобалізація та інтернаціоналізація - нові парадигми освітньої політики.			2	2	
1.3.	Транснаціональна освіта. Інтеграційні процеси в світовому освітньому просторі.			2	2	
Змістовий модуль II ТРАДИЦІЙНІ ОСВІТНІ ЦІННОСТІ В ГЛОБАЛЬНОМУ ВИМІРІ						
Тема		30	10	6	4	20
2.1.	Інтернаціоналізація освіти як засіб стратегічного розвитку системи освіти			2	2	
2.2.	Програми Європейського Союзу та розвиток процесу інтернаціоналізації вищої професійної освіти.			2	2	
2.3.	Індикатори виміру процесу інтернаціоналізації. Ціннісна платформа педагогічної освіти.					

Змістовий модуль III ІНТЕРНАЦІОНАЛІЗАЦІЯ ПРОФЕСІЙНОЇ ОСВІТИ НА СУЧАСНОМУ ЕТАПІ								
3.1.	Академічна мобільність та інструменти її реалізації.	30	8	4	4			20
3.2.	Інтернаціоналізація освіти на Європейському просторі. Ідеї та завдання Болонського процесу. Реалізація сценаріїв інтернаціоналізації на інституційному рівні.			2	2			
				2	2			
<i>Разом</i>		90	30	16	14			60

IV. Зміст навчальної дисципліни за модулями і темами

Змістовий модуль I

ЗАГАЛЬНОСВІТОВІ ТА НАЦІОНАЛЬНІ ТЕНДЕНЦІЇ РОЗВИТКУ ПРОФЕСІЙНОЇ ОСВІТИ

Тема 1.1. Освіта в контексті визначальних характеристик цивілізаційного процесу

Тема 1.2. Освіта як ключовий чинник суспільного прогресу, успішного розвитку націй, держав, кожної людини.

Тема 1.3. Глобалізація, мобільність змінність, інноваційність, інтелектуалізація, інформатизація, демократизація, конкурентність як визначальні характеристики сучасного цивілізаційного процесу.

Особливості розвитку професійної освіти в сучасних умовах цивілізаційного розвитку.

Змістовий модуль II

ТРАДИЦІЙНІ ОСВІТНІ ЦІННОСТІ В ГЛОБАЛЬНОМУ ВИМІРІ

Тема 2.1. Інтернаціоналізація освіти як засіб стратегічного розвитку системи освіти

Тема 2.2. Програми Європейського Союзу та розвиток процесу інтернаціоналізації вищої професійної освіти.

Тема 2.3. Індикатори виміру процесу інтернаціоналізації. Ціннісна платформа педагогічної освіти.

Основні тенденції реформування вищої освіти. Тенденції інтернаціоналізації систем вищої освіти, утворення світової освітньої мережі. Інтернаціоналізація вищої освіти, її основні форми. Зростання масштабів вищої освіти. Диверсифікація вищої освіти.

Змістовий модуль III

ІНТЕРНАЦІОНАЛІЗАЦІЯ ПРОФЕСІЙНОЇ ОСВІТИ НА СУЧАСНОМУ ЕТАПІ

Тема 3.1. Академічна мобільність та інструменти її реалізації.

Інтернаціоналізація освіти на Європейському просторі. Ідеї та завдання Болонського процесу.

Тема 3.2. Розвиток міжнародної співпраці вищих навчальних закладів.

Напрямки міжнародного співробітництва (участь у програмах двостороннього та багатостороннього міждержавного обміну студентами, аспірантами, педагогічними, науково-педагогічними та науковими працівниками); проведення спільних наукових досліджень; організація міжнародних конференцій, симпозіумів, конгресів та інших заходів, участь у міжнародних освітніх програмах; спільна видавнича діяльність; надання послуг пов'язаних з вищою та післядипломною освітою іноземних громадян; відрядження закордон педагогічних кадрів для викладацької та наукової роботи відповідно до міжнародних договорів вищих навчальних закладів з іноземними партнерами.

V. Засоби діагностики успішності навчання

Організація та зміст самостійної роботи з навчальної дисципліни «Інтернаціоналізація професійної освіти» спрямовано на поглиблення теоретичних знань, розвиток самостійного мислення і набуття вмінь опрацювання наукової літератури, що сприяє формуванню професійної компетентності майбутніх фахівців з вищою освітою.

Завдання до самостійної роботи студента відповідно до модуля та теми заняття

Від аспірантів *вимагається*:

1. Ведення тематичного словника.
2. Опрацювання літератури з кожної теми за формою, яка обирається самостійно (план-конспект, опорний конспект, тези, таблиця, схема тощо), з комплексним аналізом процесів, що відбуваються у сфері освітньої політики. Список рекомендованої літератури до кожної теми можна доповнити науковими джерелами, які студент підібрав самостійно. Доцільно порівнювати виклад (або зміст) матеріалу з визначеного питання в різних джерелах.
3. Застосовування положень нормативно-правових актів для осмислення й аналізу специфіки планування і впровадження інтернаціоналізації професійної освіти на загальнонаціональному та міжнародному вимірах, висловлення своїх міркувань щодо проблемних питань, які виникають під час аналізу даного процесу.
4. Застосовування знань сучасних досліджень, проблем і тенденцій розвитку інтернаціоналізації професійної освіти у комплексному аналізі явищ і процесів, що виникають у галузі освіти.

VI. Форми підсумкового контролю успішності навчання

- *методи усного контролю*, що здійснюється шляхом індивідуального або фронтального опитування;

- *методи письмового контролю*, що проводяться шляхом експрес опитування, виконання індивідуальних завдань, модульних контрольних робіт;

- метод самоконтролю, що реалізується шляхом самоаналізу.

Форма підсумкового контролю – залік.

VII. Інформаційні джерела для вивчення курсу

1. Андрущенко В. Вища освіта в пост-Болонському просторі: спроба прогностичного аналізу // *Філософія освіти*. – 2005. – № 3. – С. 6–20.
2. Андрущенко В. П. Проблема формування нового вчителя для об'єднаної Європи XXI століття / В. П. Андрущенко // *Європейські педагогічні студії*. – 2012. – Вип. 1–2. – С. 28–39.
3. Андрущенко В.П. Глобальна освітня політика: проблеми формування /В.П. Андрущенко // *Освітня політика: філософія, методологія, практика: міжнар. наук.-практ. конф., 23 – 24 жовтня 2013 р. : зб. матеріалів*. – К.: Національний педагогічний університет імені М.П. Драгоманова, 2014. – С. 9 – 21.
4. Андрущенко В.П., Савельєв В.Л. Освітня політика (огляд порядку денного) / В.П.Андрущенко, В.Л. Савельєв. – К.: «МП Леся». – 2010. – 368 с.
5. Андрущенко В.П. Філософія неформальної освіти: проблеми та перспективи розвитку / В.П. Андрущенко // *Вища освіта України*. – 2013. – № 4. – С. 5-9.
6. Андрущенко В.П. Освіта як ключовий чинник сучасних цивілізаційних процесі / В.П. Андрущенко // *Освітня політика: філософія, теорія, практика [монографія]* / За ред. В. П.Андрущенка; Авт. кол. : В. П.Андрущенко, Б.І. Андрусишин, В.І. Бобрицька, Р.М. Вернидуб, В.Л. Савельєв, К.А. Постол, О.О. Субіна. – К. : Вид-во НПУ імені М.П. Драгоманова, 2015. – С.13–33.
7. Андрущенко В.П. Проблеми формування глобальної освітньої політики: огляд порядку денного В.П. Андрущенко // *Освітня політика: філософія, теорія, практика [монографія]* / За ред. В. П.Андрущенка; Авт. кол. : В. П. Андрущенко, Б.І. Андрусишин, В.І. Бобрицька, Р.М. Вернидуб, В.Л. Савельєв, К.А. Постол, О.О. Субіна. – К. : Вид-во НПУ імені М.П. Драгоманова, 2015. – С. 33–55.
8. Андрущенко В.П. Закономірності планування і впровадження державної освітньої політики в трансформаційному суспільстві/ В.П. Андрущенко. В.Л. Савельєв // *Освітня політика: філософія, теорія, практика [монографія]* / За ред. В. П.Андрущенка; Авт. кол. : В. П. Андрущенко, Б.І. Андрусишин, В.І. Бобрицька, Р.М. Вернидуб, В.Л. Савельєв, К.А. Постол, О.О. Субіна. – К. : Вид-во НПУ імені М.П. Драгоманова, 2015. – С. 55–74.
9. Андрусишин Б.І. Методологічні засади підготовки викладача правознавства/ Б.І. Андрусишин // *Освітня політика: філософія,*

- методологія, практика: : міжнар. наук.-практ. конф., 23 – 24 жовтня 2013 р. : зб. матеріалів. – К.: Національний педагогічний університет імені М.П. Драгоманова, 2014. – С. 257–261.
10. Андрусишин Б.І. Теоретико-методологічні засади дослідження освітнього права: стан і перспективи / Б.І. Андрусишин // Освітня політика: філософія, теорія, практика [монографія] / За ред. В. П.Андрущенко; Авт. кол. : В. П.Андрущенко, Б.І. Андрусишин, В.І. Бобрицька, Р.М. Вернидуб, В.Л. Савельєв, К.А. Постол, О.О. Субіна. – К.: Вид-во НПУ імені М.П. Драгоманова, 2015. – С. 77–109.
  11. Біла книга національної системи освіти України /Академія педагогічних наук України; за ред. В.Г. Кременя. – К., 2009. – 186 с.
  12. Бебик В. М. Інформаційно-комунікаційний менеджмент у глобальному суспільстві: психологія, технології, техніка паблік рилейшенз: моногр. / В. М. Бебик. – К.: МАУП, 2005. – 440 с.
  13. Безпалько В. П. Образование и обучение с участием компьютеров (педагогика третьего тысячелетия) / В. П. Безпалько. – М.: Изд-во Московского психолого-социального института; Воронеж: Издательство НПО : «МОДЭК», 2002. – 352 с.
  14. Бергенське комюніке «Загальноєвропейський простір освіти – досягнення мети» / Комюніке Конференції Європейських міністрів освіти, Берген, 19-20 травня 2005.
  15. Болонський процес у фактах і документах (Сорбонна-Болонья-Саламанка-Прага-Берлін) / [упоряд. М.Ф.Степко, Я.Я.Болюбаш, В.Д.Шинкарук та ін.]. – Тернопіль: Вид-во «Економічна думка» ТАНГ, 2003. – 60 с.
  16. Биков В.Ю. Моделі організаційних систем відкритої освіти: монографія / В.Ю. Биков. – К.: Атіка, 2008. – 684 с.
  17. Бойко А. І. Проблеми розвитку системи освіти в умовах ринкових трансформацій / А.І. Бойко // Вища освіта України. – 2008. – № 2. – С. 35–37.
  18. Булда А.А. Інтернаціоналізація професійної підготовки педагога. –К. Вид-во НПУ імені М.П. Драгоманова, 2018. – Вип.11/12. – С. 53-58.
  19. Булда А.А. Інтернаціоналізація педагогічної освіти на сучасному етапі. – Умань ВПЦ «Візаві», 2018. – С. 6-8.
  20. Булда А.А. Інтернаціоналізація педагогічної освіти як фактор розвитку професійної підготовки вчителя. – Чернігів, 2018. –С. 120-124.
  21. Булда А.А. Педагогічна Конституція Європи як важливий фактор інтернаціоналізації освітнього простору. – Тернопіль, СМП «Тайп», 2018. – С. 52-54.
  22. Булда А.А. Інтернаціоналізація освіти як важливий фактор удосконалення професійної підготовки фахівців. – Київ-Ізмаїл. 2019. – С.48-51.
  23. Вернидуб Р. М. Проблеми модернізації освітнього простору в умовах розгортання інформаційного суспільства / Р. М. Вернидуб // Вісник

- Інституту розвитку дитини. Сер.: Філософія, педагогіка, психологія: зб. наук. праць / НПУ ім. М. П. Драгоманова. – К. : Вид-во НПУ імені М.П.Драгоманова, 2012. – Вип. 20. – С. 16–20.
24. Вернидуб Р. М. Проблеми модернізації освітнього простору в умовах інституційних трансформацій глобального суспільства / Р. М. Вернидуб // Освітня політика: філософія, теорія, практика [монографія] / За ред. В. П. Андрущенко; Авт. кол.: В. П. Андрущенко, Б.І. Андрусишин, В.І. Бобрицька, Р.М. Вернидуб, В.Л. Савельєв, К.А. Постол, О.О. Субіна. – К. : Вид-во НПУ імені М.П. Драгоманова, 2015. – С.203–229.
  25. Вернидуб Р. М. Селекційна компонента забезпечення якісної підготовки педагогічних працівників / Р. М. Вернидуб // Освітня політика: філософія, теорія, практика [монографія] / За ред. В. П. Андрущенко; Авт. кол.: В. П. Андрущенко, Б.І. Андрусишин, В.І. Бобрицька, Р.М. Вернидуб, В.Л. Савельєв, К.А. Постол, О.О. Субіна. – К. : Вид-во НПУ імені М.П. Драгоманова, 2015. – С. 361–385.
  26. Вернидуб Р.М. Трансформації університетської педагогічної освіти в умовах глобалізації: потенціал дослідництва / Р. М. Вернидуб // Освітня політика: філософія, методологія, практика: : міжнар. наук.-практ. конф., 23 – 24 жовтня 2013 р. : зб. матеріалів. – К.: Національний педагогічний університет імені М.П. Драгоманова, 2014. – С. 60–65.
  27. Вільчинський Ю. Філософія історії: теорія взаємопроникнення часу і вічності / Ю.Вільчинський. – К.: Поліграфкнига, 2009. – 360 с. – Бібліогр.: с. 353–340.
  28. Гальперіна В. О. Освітня політика в трансформаційному суспільстві: соціально-філософський аналіз: автореф. дис. на здобуття наук. ступеня канд. філософ. наук; Інститут вищої освіти НАПН України. – К., 2003. – 17 с.
  29. Грачев С.В., Городнова Е.А. Исследовательские университеты: мировой опыт и приоритеты развития / С.В. Грачев, Е.А. Городнова. – М. : ООО «Медицинское информационное агенство», 2009. – 160 с.
  30. Глобализация образования: компетенции и системы кредитов / под общей редакцией профессора Ю.Б. Рубина. – М.: ООО «Маркет ДС Корпорейшин», 2005. – 409 с.
  31. Дем'янчук О. Глобалізація вищої освіти: огляд сучасних світових проблем / О. Дем'янчук // Людина і політика. – 2002. – № 1. – С. 75 – 82.
  32. Д'юї Дж. Демократія і освіта. – Львів: Літопис, 2003. – 294 с.
  33. Енциклопедія освіти/ Акад. пед. наук України; головний ред. В.Г. Кремень. – К.: Юрінком Інтер, 2008. – 1040 с.
  34. Закон України «Про атестацію наукових та науково-педагогічних кадрів вищої кваліфікації»: Проект // Бюлетень ВАК України. – 2008. – № 8.
  35. Закон України «Про вищу освіту» // Відомості Верховної Ради (ВВР.). – 2014. – № 37-38. – Ст. 2004 (Із змінами, внесеними згідно із Законом № 76-VIII від 28.12.2014).

36. Іванюк І. Освітня політика. Навчальний посібник. – К.: Таксон, 2006. – 226 с.
37. Журавський В.С. Державна освітня політика: поняття, системність, політичні аспекти / В.С. Журавський // Правова держава: щорічник наукових праць. – К., 2003. – Вип. 14. – С. 20.
38. Карпенко О.М., Крутий І.А., Зуева Д.С. Специфика мегауниверситетов как современной образовательной инфраструктуры / О.М. Карпенко, И.А. Крутий, Д.С. Зуева. – СоцИс. – 2007. – № 10. – С. 80–85.
39. Кармазіна М. Політичні поняття і категорії: відтінки, іпостасі, метаморфози logos'у // Сучасна українська політика. Політики і політологи про неї. – К.: Український центр політичного менеджменту, 2010. – Вип. 19. – 482 с. – С. 9.
40. Квак М. Національна держава, глобалізація та університет як модерний заклад / М. Квак // Ідея Університету: Антологія. [упоряд. М. Зубрицька, Н. Бабалик]. – Львів: Літопис, 2002. – С. 267–291.
41. Квієк Марек. Університет і держава: вивчення глобальних трансформацій. – [пер. з англ. Т.Цимбала] / М. Квієк. – К. : Таксон, 2009. – С. 23.
42. Кілієвич О. Англо-український глосарій термінів і понять з аналізу державної політики та економіки. – К.: Видавництво Соломії Павличко «Основи», 2003. – 510 с.
43. Клепко С. Ф. Філософія освіти в Європейському контексті: монографія / С.Ф.Клепко. – Полтава : ПОШПО, 2006. – 328 с.
44. Кремень В. Філософія освіти ХХІ ст. / В. Кремень // Персонал. – 2003. – № 1. – С. 8.
45. Кремень В.Г. Поступ до нової філософії освіти в Україні / В.Г. Кремень // Розвиток педагогічних наук в Україні і Польщі на початку ХХІ століття: зб. наук. праць. – Черкаси: Видавець Чабаненко Ю.А., 2011. – 704 с.
46. Кремень В.Г. Філософія людиноцентризму в стратегіях освітнього простору / Василь Григорович Кремень. К.: Педагогічна думка, 2009. – 520 с.
47. Кремень В.Г. Філософія національної ідеї. Людина. Освіта. Соціум. – К.: «Грамота», 2007. – 576 с.
48. Кремень В.Г. Трансформація особистості в освітньому просторі сучасної цивілізації // Педагогіка і психологія. – № 2. – 2008. – С. 5–14.
49. Козієвська О.І. Законодавчо-нормативне забезпечення процесів академічної мобільності: європейський досвід / О.І. Козієвська // // Вища освіта України. – 2013. – № 3 (додаток 2). – Тематичний випуск «Європейська інтеграція вищої освіти України в контексті Болонського процесу». – С. 238–243.
50. Куля Е. Непрерывное образование в ХХІ веке в документах институтов европейского союза / Е. Куля, М. Пенковска // Образование через всю жизнь. Непрерывное образование для устойчивого развития: труды Международного Сотрудничества; под ред. Н.А. Лобанова и

- В. И. Скворцова. – СПб., 2010. – С. 133–137.
51. Луговий В. І. Рамка кваліфікацій та система гарантування якості національної вищої освіти: труднощі реалізації [Текст] / В. І. Луговий, О.М. Слюсаренко, Ж. В. Таланова // Вища освіта України. Додаток 4. – 2010. – С. 257–265.
  52. Луговий В. І. Національна рамка кваліфікацій: розуміння і реалізація [Текст] / В. І. Луговий, Ж. В. Таланова // Проф.-техн. освіта. – 2010. – № 1. – С. 5–9.
  53. Мицкевич Н.И. Эдукология: инварианты характеристики / Н.И. Мицкевич // Адукатор. – 2010. - № 1 (17). – С. 21–27.
  54. Михальченко М. Філософія освіти і соціокультурна теорія // Філософія освіти. – 2005. – №1. – С. 38–52.
  55. Макбурни Г. Глобализация как политическая парадигма высшего образования сегодня / Г. Макбурни // Высшее образование сегодня. – 2001. – № 1. – С. 46–55.
  56. Майер Г.В. «Академический университет» как модель интеграции науки и элитарного образования / Г.В. Майер, В.И. Зинченко, А.С. Ревушкин // Известия вузов. Физика, 1998. – № 9. – С. 3–7.
  57. Морзе Н.В. Методичні особливості вебінарів, як інноваційної технології навчання / Н.В. Морзе, О.В. Ігнатенко // Інформаційні технології в освіті: зб. наук.пр. – Херсон : ХДУ, 2010. – Вип. 5 – С. 31–39.
  58. На шляху до Європейського простору вищої освіти: відповіді на виклики глобалізації / Комюніке Конференції Міністрів європейських країн, відповідальних за сферу вищої освіти, м. Лондон, 16-19 травня 2007 року.
  59. Національна доповідь про стан і перспективи розвитку освіти в Україні / Нац. акад. пед. наук України [авт. : В.П. Андрущенко, І.Д. Бех, М.І. Бурда та ін.; ред. кол. В.Г. Кремень (голова), В.І. Луговий (заст. голови), В.М. Мадзігон (заст. голови), О.Я. Савченко (заст. голови)]; за заг. ред. В.Г. Кременя. – К.: Пед. думка, 2011. – 304 с.
  60. Національний освітній глосарій: вища освіта /авт.-уклад. : І. І. Бабин, Я. Я. Болюбаш, А. А. Гармаш й ін.; за ред. Д. В. Табачника і В. Г. Кременя. – К. : ТОВ «Видавничий дім «Плеяди», 2011. – 100 с.
  61. Наукова та інноваційна діяльність в Україні. Статистичний збірник. – К.: Державна служба статистики України, 2014. – 314 с.
  62. Новиков А. М. Постиндустриальное образование / А. М. Новиков. – М. : Издательство «Эгвес», 2008. – 136 с.
  63. Освітня політика: філософія, теорія, практика [монографія] / За ред. В. П.Андрущенка; Авт. кол. : В. П.Андрущенко, Б.І. Андрусишин, В.І. Бобрицька, Р.М. Вернидуб, В.Л. Савельєв, К.А. Постол, О.О. Субіна. – К. : Вид-во НПУ імені М.П. Драгоманова, 2015. – 484 с.
  64. Освітологія: витоки наукового напрямку: монографія / За ред. В.О. Огнев'юка; авт. кол.: В.О. Огнев'юк, С.О. Сисоєва, Л.Л. Хоружа, І.В. Соколова, О.М. Кузьменко, О.О.Мороз. – К.: ВП «Єдельвейс», 2012. – 336 с.

65. Огнев'юк В. О. Філософія освіти в структурі наукових досліджень феномену освіти / В.О. Огнев'юк // Шлях освіти. – 2009. – № 4 (54). – С. 2–6.
66. Основи демократії: Підручник для студ. вищ. навч. закл./ За заг. ред. А.Ф. Колодія. Третє видання, оновл. і доп. – Львів: Астролябія, 2009. – 832 с.
67. Педагогіка вищої школи / [В. П. Андрущенко, І. Д. Бех, І. С. Волощук та ін.]; за ред. В. Г. Кременя, В. П. Андрущенка, В. І. Лугового. – К.: Педагогічна думка, 2009. – 256 с.
68. Постовий В. Г. Філософія сучасної української сім'ї / В. Г. Постовий // Педагогіка і психологія. – № 3 – 4 (60 – 61). – 2008. – С. 71–77.
69. Постол К.А. Правові механізми взаємодії суб'єктів державно-громадської моделі управління освітою в Україні / К.А. Постол // Освітня політика: філософія, теорія, практика [монографія] / За ред. В. П. Андрущенка; Авт. кол. : В. П.Андрущенко, Б.І. Андрусишин, В.І. Бобрицька, Р.М. Вернидуб та ін. – К.: Вид-во НПУ імені М.П. Драгоманова, 2015. – С.168–199.
70. Пищулин Н.П. Философские основы образования / Н.П. Пищулин. – М.: Педагогика, 2001. – 341 с.
71. Поппер К. Відкрите суспільство та його вороги. Т. 1 / Перекл. з англ. О. Коваленка. – К.: Основи, 1994. – 444 с.
72. Регейло І.Ю. Проблеми підготовки наукових і науково-педагогічних кадрів вищої кваліфікації: зарубіжний та вітчизняний досвід/ І.Ю. Регейло // Вища освіта України. – 2013. – № 3 (додаток 2). – Тематичний випуск «Європейська інтеграція вищої освіти України в контексті Болонського процесу». – С. 44 – 49.
73. Савельєв В.Л. Проблемне поле освітньої політики в Україні / Філософія освіти. – 2005. – № 2. – С.78–94.
74. Савченко О.Я. Цінності, що об'єднують шкільну і педагогічну науку / О. Я. Савченко // Проблеми освіти в Польщі і в Україні в контексті процесів глобалізації та євроінтеграції : зб. матеріалів Міжн. науково-практичної конф. – 21 – 24 квітня 2009 р. Київ-Житомир / за ред. В. Кременя, Т. Левовицького, С. Сисоєвої. – К. : КІМ, 2009. – С. 94 – 108.
75. Салми Джамиль. Создание университетов мирового класса / Джамиль Салми; пер. с англ. – М.: Издательство «Весь Мир», 2009. – С. 7.
76. Саух П.Ю. Зміна парадигм соціальних наук і трансформація культур освітнього простору на межі тисячоліть / П.Ю. Саух // Освіта і управління. – 2001. – № 3–4. – С. 26–30.
77. Сисоєва С. О. Проблеми неперервної професійної освіти : тезаурус наукового дослідження : наук. вид. / С. О. Сисоєва, І. В. Соколова / НАПН України, Ін-т пед. освіти і освіти дорослих, МОН, Маріупольський держ. гуманіт. ун-т. – К. : Вид. дім «ЕКМО», 2010. – 362 с.
78. Стратегія впровадження ІКТ в США та Великій Британії (в ракурсі предметів суспільствознавчої галузі)//Тези доповіді науково-практичного

- семінару «Порівняльно-педагогічні студії – 2010» – К.: «Інформаційні системи», 2010. – С.121–123
79. Столяренко О. Створення моделі виховання ціннісного ставлення до людини на основі ідей відкритої школи / О. Столяренко // Рідна школа. – № 3 – 4 (939 – 940). – 2008. – С. 30–33.
  80. Суліма Є.М. Розвиток вищої освіти України в контексті європейської інтеграції / Є.М. Суліма // Освітня політика: філософія, методологія, практика: : міжнар. наук.-практ. конф., 23 – 24 жовтня 2013 р. : зб. матеріалів. – К.: Національний педагогічний університет імені М.П. Драгоманова, 2014. – С. 3–9.
  81. Сухомлинська О. Виховання як соціальний процес: особливості сучасних трансформаційних змін / Ольга Сухомлинська // Шлях освіти. – № 2. – 2004. – С. 2 – 6.
  82. Створення загальноєвропейського простору вищої освіти. Комюніке конференції міністрів, відповідальних за вищу освіту. / в кн. : Вища освіта України і Болонський процес: Навчальний посібник/ за ред. В.Г. Кременя. Авт. колектив: М.Ф. Степко, Я.Я. Болюбаш, В.Д. Шинкарук, В.В.Грубінко, І.І.Бабин. – Тернопіль: Навчальна книга – Богдан, 2004. – С.151.
  83. Субіна О.О. Основні засади освітньої політики європейських держав щодо формування професійних і особистих якостей викладача / О.О.Субіна // Освітня політика: філософія, теорія, практика [монографія] / За ред. В. П. Андрущенко; Авт. кол. : В. П.Андрущенко, Б.І. Андрусишин, В.І. Бобрицька, Р.М. Вернидуб та ін. – К.: Вид-во НПУ імені М.П. Драгоманова, 2014. – С.454–482.
  84. Терещенко Ю. Філософія політики в сфері освіти: якою їй бути в Україні // Освіта. – № 11. – 18.05.2005.
  85. Тестов В. Качество и фундаментальность высшего образования / В. Тестов // Высшее образование в России. – 2008. - № 10. – С. 82–92.
  86. Університет і держава: вивчення глобальних трансформацій / М.Квієк; пер. з англ. Т.Цимбала. – К.:Таксон, 2009. – 277 с.
  87. Форум міністрів освіти європейських країн «Школа ХХІ століття: Київські ініціативи» // Європейські педагогічні студії / Асоціація ректорів педагогічних університетів Європи; ред. кол. В.П. Андрущенко (голова) [та ін]. – Вип. 1-2. – К.: вид-во НПУ імені М.П. Драгоманова, 2012. – С. 256.
  88. Фукуяма Ф. Великий крах. Людська природа і відновлення соціального порядку / Пер. з англ. В. Дмитрика. – Львів: Кальварія, 2005. – 380 с.
  89. Гелпі Е. Освіта та еволюція держави // Соціологія: теорія, методи, маркетинг. – 2002. – №3. – С. 145 – 158.
  90. Дем'янчук О. Глобалізація вищої освіти: огляд сучасних світових проблем // Людина і політика. – 2002. – № 1. – С. 75 – 82.
  91. Д'юї Дж. Демократія і освіта. – Львів: Літопис, 2003. – 294 с.
  92. Будапештсько-Віденська Декларація про створення Європейського простору вищої освіти (12 березня 2010 року. [Електронний ресурс]: <http://www.ukma.kiev.ua/news/addm/declaration.pdf>.

93. Освіта: прихований скарб: Доповідь Міжнародної комісії з освіти для XXI століття. Видавництво ЮНЕСКО, 1996. Електронна версія основних положень Доповіді підготовлена МГО ВПП «Інформація для всіх». [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.ifar.ru>.
94. Реформы и развитие высшего образования: Программный документ ЮНЕСКО, 1995. [Electronic resource]. – URL: <http://www.uis.unesco.org/en/pub/pub>.
95. Щодо затвердження Примірного Положення про академічну мобільність студентів вищих навчальних закладів України. Наказ МОН України № 635 від 29.05.2013 року. [Електронний ресурс] – Режим доступу: http://osvita.ua/legislation/Visha_osvita/36037/
96. Інформаційно-аналітичні матеріали щодо освіти, науки та інтелектуальної власності. Комітет Верховної Ради України з питань науки і освіти. [Електронний ресурс] – Режим доступу: http://kno.rada.gov.ua/komosviti/control/uk/publish/article?art_id=62353&cat_id=62297
97. Стандарти і рекомендації щодо забезпечення якості в Європейському просторі вищої освіти. – К.: Ленвіт, 2006. – 35 с. [Електронний ресурс]. — Режим доступу: <http://www.enqa.eu/files/ESG%20in%20Ukrainian.pdf>
98. Стратегія державної кадрової політики на 2012-2020 роки Указ Президента України від 1 лютого 2012 року № 45/2012. [Електронний ресурс] – Режим доступу: <http://zakon.rada.gov.ua>
99. Стратегія реформування вищої освіти в Україні до 2020 року (проект). [Електронний ресурс] – Режим доступу: <http://www.mon.gov.ua>.
100. Хриков Є.М. Теоретико-методологічні засади моніторингу якості професійної підготовки [Електронний ресурс]. — Режим доступу: <http://prof.osvita.org.ua/uk/career/articles/2>.
101. Шаповал Р. В. Конституційне право людини і громадянина на освіту в Україні [Електронний ресурс] / Р. В. Шаповал. – Режим доступу : www.nbuv.gov.ua/portal/soc_gum/pib/2011_1/PB-1/PB-1_5.pdf.
102. Національна рамка кваліфікацій. Постанова КМ України від 23 листопада 2011 р. № 1341. [Електронний ресурс] – Режим доступу: <http://zakon.rada.gov.ua>.
103. Національна стратегія розвитку освіти в Україні на період до 2021 року [Електронний ресурс]. – [Чинна 2013-06-25] // Указ Президента України № 344/2013. – Сайт «Законодавство України». – Режим доступу: <http://www.mon.gov.ua.pdf>.
104. Пилипчук А.Ю. Створення засобів інформаційно-комунікаційних технологій єдиного інформаційного простору системи освіти: проблеми і можливі шляхи їх вирішення/А.Ю. Пилипчук // Інформаційні технології і засоби навчання. – 2008. – №3 (7). [Електронний ресурс] Режим доступу до журналу: <http://www.nbuv.gov.ua/e-journals/ITZN/em7/content/08paydto.htm>

105. Процедури якості європейської вищої освіти: бачення майбутнього. [Електронний ресурс]. — Режим доступу: <http://www.enqa.eu/projectitem.lasso?id=359&cont=projDetail>
106. Вдовенко М.Ю. Освітня політика: проблема визначення <http://h.ua/story/323474/>
107. Галузева концепція розвитку неперервної педагогічної освіти [Електронний ресурс]. — [Чинна 2013-08-14] // Наказ Міністерства освіти і науки України № 1176. — Сайт «Нормативно-правова база – Міністерство освіти і науки України». — Режим доступу: http://docs.google.com/viewer?url=http://mon.gov.ua/files/normative/2013-08-15/1691/nmon_+1176_14082013.doc&embedded=false
108. Деланти Д. Новые модели университетов // <http://socio.tamp.ru/1.htm>
109. Доклад международной комиссии по образованию, представленный для ЮНЕСКО, «Образование: сокрытое сокровище». ЮНЕСКО, 1997. [Electronic resource]. — URL: <http://www.uis.unesco.org/en/pub/pub>.
110. Закон України «Про освіту» // Освіта в Україні: Нормативна база. — К.: Освіта. — [Електронний ресурс]. — Режим доступу: www.mon.gov.ua
111. Закон України «Про вищу освіту» [Електронний ресурс]. — Режим доступу: <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/1556-18>.
112. Закон України «Про Основні засади розвитку інформаційного суспільства в Україні на 2007-2015 роки» від 9.01.2007 року № 537-V. [Електронний ресурс]. — Режим доступу: <http://zakon.rada.gov.ua>
113. Обговорення Проекту Концепції розвитку освіти України на 2015 – 2025 роки. 04 листопада 2014 року. [Електронний ресурс] — Режим доступу: <http://www.mon.gov.ua>.
114. Національна рамка кваліфікацій. Постанова КМ України від 23 листопада 2011 р. № 1341. Інформаційний ресурс. — Режим доступу: <http://zakon.rada.gov.ua>
115. Педагогічна конституція Європи [Електронний ресурс]. — [Чинна 2013-05-25]. — Франкфурт. — 2013. — Сайт «Асоціація ректорів педагогічних университетів Європи» — Режим доступу: <http://www.arpue.org/index.php/ru/publykatsyy/pedagogicheskaya-konstitutsiya-evropy/141-pedahohichna-konstytutsiia-yevropy-1>
116. Закон України «Про внесення мін і доповнень до Закону України «Про освіту». [Електронний ресурс]. — Режим доступу: <http://zakon.rada.gov.ua>.
117. Закон України «Про наукову і науково-технічну діяльність». [Електронний ресурс]. — Режим доступу: <http://zakon.rada.gov.ua>
118. Закон України «Про вищу освіту» від 1.07.2014, № 1556-VII. [Електронний ресурс]. — Режим доступу: <http://zakon.rada.gov.ua>
119. Закон України «Про організації роботодавців, їх об'єднання, права і гарантії їх діяльності» від 22 червня 2012 р, № 5026-VI. [Електронний ресурс]. — Режим доступу: <http://zakon.rada.gov.ua>
120. Матеріали III Всеукраїнський з'їзд працівників освіти (28 жовтня 2011). [Електронний ресурс]. — Режим доступу: <http://zakon.rada.gov.ua>

121. Надстройка образовательных структур в Европе. Вклад университетов в Болонский процесс [Электронный ресурс]. – URL: tuning.unideusto.org/tuningeu/images/stories/template/General_brochure_Russian_version.pdf
122. Національна стратегія розвитку освіти в Україні на період до 2021 року, ухвалена 25 червня 2013 року Указом Президента України [Електронний ресурс]. – Режим доступу: www.mon.gov.ua
123. Постанова Кабінету Міністрів України «Про затвердження національної рамки кваліфікацій» від 23 листопада 2011 р., № 1341. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: www.mon.gov.ua
124. International Standard Classification of Education. ISCED 2011 / UNESCO [Electronic resource]. – URL : www.uis.unesco.org/en/pub/pub

Інноваційні технології у професійній освіті

Пояснювальна записка

Програма нормативної навчальної дисципліни «Інноваційні технології у професійній освіті» складена відповідно до освітньо-професійної програми підготовки фахівця в галузі знань 01 Освіта, спеціальності 015 Професійна освіта, доктор філософії.

Предмет вивчення навчальної дисципліни – це спроектований та системно організований освітній процес підготовки викладачів вищої школи відповідно до сучасних інноваційних дидактичних принципів, законів та закономірностей навчання.

Міждисциплінарні зв'язки. Курс «Інноваційні технології у професійній освіті» є логічною складовою програми підготовки фахівців 015 Професійна освіта, доктор філософії для спеціальностей педагогічного спрямування. І пов'язаний на міждисциплінарному рівні з «Методикою викладання і проектування освітньо-наукового процесу», «Філософією науки», «Наукометрія та науково-організаційна діяльність», «Теорія і практика професійної освіти», «Інтернаціоналізація професійної освіти» та іншими педагогічними, психологічними, філософськими дисциплінами. Курс спрямований на оволодіння студентами знань, про інноваційні технологічні процеси сучасної вищої школи та вмінь планувати й здійснювати навчальний процес у закладі вищої освіти за допомогою інноваційних методів є нормативним і входить до гуманітарного циклу дисциплін закладу вищої освіти при підготовці фахівців.

Мета вивчення дисципліни: розуміння здобувачами вищої освіти сутності, закономірностей, тенденцій та перспектив розвитку педагогічного процесу (освіти) у закладах вищої освіти; ознайомлення з інноваційними формами і методами навчання та виховання за сучасними педагогічними технологіями, які необхідні майбутньому фахівцю для творчого планування, проектування та організації освітнього процесу у вищій школі.

У результаті вивчення дисципліни фахівець має набути таких компетенцій освітньо-професійної програми:

№	Результати навчання	Компетентності
1	Знати: пріоритетні напрями державної політики щодо розвитку вищої освіти в Україні; відмінності національної системи освіти від Європейської; всебічна обізнаність з педагогікою вищої школи як наукою, що має свої специфічні об'єкт і предмет, функції і завдання, структуру і	Загально-професійні: методологічна,

	<p>зміст, методи і засоби реалізації її місії (призначення), власну історію</p> <p>Вміти визначати особливості законів, закономірностей, принципів, гіпотез, теорій, категорій вищої освіти тощо.</p> <p>Визначати об'єкт, предмет, функції і завдання, структуру і зміст, методи і засоби реалізації їх, історію інноваційних технологій викладання у вищій школі та розвиток інноваційних технологій навчання у професійній освіті</p>	
2	<p>Знати: дидактичні основи навчального процесу у закладах вищої освіти, базові теоретичні поняття з методики викладання у вищій школі та проектування освітнього процесу;</p> <p>Вміти: застосовувати традиційні та сучасні інноваційні методи навчання студентів; різні форми організації навчання студентів; застосовувати новітні освітні технології у вищій школі; вміти координувати свою організаційну та управлінську діяльність</p>	Навчально-методична
3	<p>Знати методики педагогічних досліджень у вищій школі; критерії відбору, принципи структурування змісту навчального курсу у ЗВО</p> <p>Вміти: аналізувати та впроваджувати у власну діяльність теоретично обґрунтовані положення - найсучаснішого педагогічного досвіду; конструювати науково-методичну та навчально-методичну документацію (монографія, стаття, рецензія,</p>	Дослідницька

	навчальна програма, робоча програма тощо)	
4	<p>Знати: психолого-педагогічні особливості студентської аудиторії, студента та викладача як особистостей.</p> <p>Вміти: оволодіти прийомами вивчення студентської аудиторії та вмінням адекватно меті, завданням, підготовленості контингенту підбирати методи викладання.</p>	Психолого-педагогічна
5	<p>Знати: особливості сучасних інформаційних ресурсів</p> <p>Вміти: користуватися сучасними інформаційними ресурсами для розроблення навчально-методичних, наукових та виховних матеріалів</p>	Інформаційна
6	<p>Знати про особливості спілкування викладача та студента (педагогічну взаємодію); педагогічну етику, педагогічний такт, педагогічну культуру тощо</p> <p>Вміти: організувати індивідуальні та групові бесіди, дискусії тощо.</p>	Комунікативна
7	<p>Знати: структурні особливості побудови освітнього процесу у закладі вищої освіти та особливості викладацької діяльності</p> <p>Вміти: планувати, організувати і аналізувати різноманітні види навчальних і позааудиторних занять, використовувати найбільш ефективні методи навчання, виховання і розвитку студентів; скласти індивідуальний план викладача</p>	Управлінська
8	<p>Знати: фізіологічні та психологічні особливості</p>	Безпеки життєдіяльності

	<p>викладацької діяльності, загрози та небезпеки; вікові фізіологічні, психологічні особливості студентів та умови їх навчання і виховання.</p> <p>Вміти: створювати сприятливий морально-психологічний клімат у студентському колективі у ході навчально-виховного процесу та забезпечувати безпеку їх життєдіяльності</p>	
9	<p>Знати: специфіку викладання фахової дисципліни: про особливості організації сучасних аудиторних занять та застосування практичних методів навчання; про інтерактивні та інтенсивні методики викладання; особливості педагогічного планування</p> <p>Вміти: формулювати мету та завдання вивчення тієї чи іншої фахової дисципліни; організувати самостійну роботу студентів, тематичну дискусію, ділову гру тощо. Підготувати план вивчення певної дисципліни, теми курсу, план-конспект інноваційної лекції, семінарського та практичного заняття; оволодіння методикою розробки конкретних навчально-методичних видань</p>	Професійно-посадові: Предметна
10	<p>Знати: сучасну структуру вищої освіти України, особливості чинного законодавства в галузі вищої освіти та загальні положення щодо організації освітнього процесу у закладі вищої освіти</p> <p>Вміти:</p>	Нормативно-правова та організаційно-правова
11	<p>Знати: стратегію, принципи та етапи проектування; перспективи розвитку управління освітніми</p>	Проективно-конструктивна

	<p>проектами з урахуванням обставин сучасних тенденцій у вищій освіті</p> <p>Вміти: розробити супроводжувальну документацію освітнього проекту: планування, контроль проекту, аналіз, прийняття рішень, складання й супровід бюджету проекту, організація здійснення, моніторинг, оцінка, звітність, експертиза, перевірка й приймання, адміністрування.;</p>	
12	<p>Знати: про сучасні інноваційні методи діагностики, контролю та оцінювання знань студентів;</p> <p>Вміти: набуття умінь і навичок з підготовки різноманітного методичного забезпечення для проведення різних видів занять з діагностики знань студентів;</p>	Контрольно-оцінювальна

За навчальним планом на вивчення навчальної дисципліни виділено 3 кредити ЄКТС , 90 годин

1. Зміст навчальної дисципліни

Змістовий модуль I.

Зміст модулів (лекційного курсу).

Модуль I. Теоретичні основи педагогічних технологій навчання та виховання.

Тема 1.1. Сутність та основні принципи педагогічних технологій. Класифікація педагогічних технологій. Актуальність вибору педагогічних технологій у сучасній Україні. Традиційна педагогічна технологія (концептуальні положення, особливості змісту та методик). Інноваційна технологія. Основні ознаки та особливості. Технологічний підхід в оволодінні знаннями. Сутність педагогічної технології, її структура. Зміст понять: «освітні технології», «педагогічні технології», «технології навчання», «технології виховання», «персоніфіковані технології». Фактори, що сприяють впровадженню нових педагогічних технологій.

Модуль II. Загальнопедагогічні технології.

Тема 2.1. Особистісно орієнтовані педагогічні технології. Історія виникнення особистісного підходу в педагогіці. Зміст особистісно орієнтованого навчання. Моделі особистісно орієнтованої педагогіки: соціально-педагогічна, предметно-дидактична. Вимоги до особистісно

орієнтованих технологій, їх основні цілі і завдання. Особистісно орієнтована педагогічна ситуація як найпростіша ланка технології. «Вальдорфська педагогіка» як особистісно орієнтована технологія. Історія виникнення Володарської педагогіки, її мета і завдання, основні концептуальні положення. Особливості змісту «навчання за епохами». Вимоги до особистості педагога. Роль батьків у вихованні за Вольдорфською технологією.

Тема 2.2. Технологія розвивального навчання. Історія виникнення технології (ідеї Платона, Аристотеля, Сократа, Я.Коменського, Ж.Руссо, Й.Песталоцці, Ф.Дістерверга, К.Ушинського, Г.Вашенка). Концептуальні положення систем розвивального навчання Л.Виготського, Л.Занкова, В.Давидова, Д.Ельконіна. Головні цілі та завдання розвивального навчання, модель його реалізації: зміст технології розвивального навчання, особливості методики. Вимоги до особистості педагога та досвід впровадження розвивального навчання у системі освіти України

Тема 2.3. Колективні способи навчання та групові технології. З історії питання. Актуальність та методика колективних способів навчання. Технологія групового навчання. Порівняльний аналіз колективних та групових способів навчання.

Тема 2.4. Технологія проектного навчання. Історія виникнення технології. Концептуальні положення. Зміст, мета і завдання технології. Основні етапи, вимоги до особистості педагога проектної технології.

Тема 2.5. Історія виникнення програмованого навчання. Основні положення програмованого навчання. Програма та крок програми як основні компоненти. Лінійна, розгалужена, комбінована програми навчання. Засоби програмованого навчання. Комп'ютерні та інформаційні технології. Концептуальні положення. Особливості змісту. Особливості методик. Комп'ютерне навчання у вищому навчальному закладі. Переваги та недоліки застосування комп'ютерної техніки у навчальному процесі..

Модуль III. Галузеві, предметні, локальні і модульні технології.

Тема 3.1. Вітагенні технології. Етнокультурні технології. З історії питання. Місце даних технологій у навчальному процесі. Позитивні та негативні сторони використання технологій.

Тема 3.2. Ігрові технології у вищих навчальних закладах. Походження і соціально-педагогічне значення гри. Теорії гри. Гра як метод навчання (значення педагогічної гри, основні функції ігор). Ігрові мотиви і організації ігор. Сутність, зміст, функції, вимоги до застосування гри у навчанні. Класифікація педагогічних ігор, навчальна ділова гра, розігрування ролей, ігрове проектування, аналіз виробничих ситуацій, інтелектуальні ігри як складова ігрової технології навчання. Місце педагогічних ігор в системі методів навчання.

Тема 3.3. Проблемне навчання. Проблемне навчання як складова сучасних методик навчання. Доцільність і міра його використання. Проблемне навчання як мотивація. Структура проблемної ситуації. Методи

і форми проблемного навчання. Методика підготовки та проведення проблемної лекції, пошукового семінару, евристичної бесіди практичних проблемних занять. Досвід застосування проблемної технології навчання.

Тема 3.4. Технологія модульного навчання. Виникнення модульної організації навчання. Версії модульного навчання: американська, англійська, німецька, литовська, міжнародна (модульно-рейтингова), українська (модульно-розвивальна, модульно-тьюторська). Характеристика організаційно-технологічних засобів: модуль, модульна програма, модель методів тощо. Вимоги, принципи, організація навчально-виховного процесу за модульною технологією навчання. Особливості модульно-тьюторської технології навчання.

Тема 3.5. Сутність інформаційних технологій, сучасні підходи до їх використання. Форми і методи використання СІТ. Вплив інформаційних технологій на мотивацію навчання. Електронні посібники, як сучасна технологія в освіті. Дистанційна освіта Перспективи і можливості дистанційної освіти

2. Структура навчальної дисципліни

Назви змістових модулів і тем	Кількість годин					
	денна форма					
	усього	у тому числі				
Л.		С.	Пр.	Інд.	С.р.	
1	2	3	4	5	6	7
Модуль I						
Змістовий модуль I. Теоретичні основи педагогічних технологій навчання та виховання.						
Тема 1. 1. Сутність та основні принципи інноваційних педагогічних технологій		2	2			2
Разом за змістовим модулем 1		2	2			2
Змістовий модуль II. Загально-педагогічні технології						
Тема 2.1. Особистісно орієнтовані педагогічні технології		2	2			4
Тема 2.2. Технологія розвивального навчання		2	2			4

Тема 2.3. Колективні способи навчання та групові технології		2	2			4
Тема 2.4. Технологія проектного навчання.		2	2			4
Тема 2.5: Програмоване навчання.		2	2			4
Разом за змістовим модулем 2		10	10			20
Змістовий модуль III. Галузеві, предметні, локальні і модульні технології						
Тема3. 1. Вітагенні технології. Етнокультурні технології.		2	2			4
Тема 3.2. Ігрові технології у зкладах вищої освіти		2	2			4
Тема3.3. Проблемне навчання		2	2		1	8
Тема 3.4. Технології модульного навчання		2	4		1	4
Тема.3.5. Інформаційні технології навчання		2	2			4
Разом за змістовим модулем III		10	12		6	24
Всього	90	22	24			46

Всього для вивчення навчальної дисципліни виділено 3 кредити ЄКТС, 90 годин

3. Індивідуальні тьюторські заняття/ програми

Завдання за модулем

Тьюторська програма 1.

Тема. Технологічний підхід у навчанні.

Питання для обговорення та перевірки

1. У чому суть технологічності в освіті?
2. Що таке технологічний підхід у навчанні?
3. Які причини кризи в освіті?
4. Перелічіть принципи педагогіки розвитку.
5. Охарактеризуйте етапи розвитку технологічного підходу в освіті.
6. Дайте порівняльний аналіз різних підходів до розкриття значення терміна «педагогічна технологія».
7. Наповніть змістом терміни: «освітні технології», «педагогічні технології», «технології навчання», «технології виховання», «персоніфіковані технології».

Практичні завдання

1. Розробіть схему застосування форм і методів навчання у педагогічній технології.
2. Побудуйте узагальнену структуру педагогічної технології

Тьюторська програма 2.

Тема . Особистісно орієнтовані педагогічні технології.

Питання для обговорення та перевірки

1. У чому полягає суть особистісного підходу в педагогіці?
  2. Чим обумовлена складність реалізації підходу в освіті?
  3. Проаналізуйте шлях розвитку гуманістичної традиції в науці.
  4. Кому з вітчизняних педагогів належать праці з яскраво вираженою гуманістичною спрямованістю?
  5. Наведіть приклади різних точок зору на особистісно орієнтовану освіту.
  6. Розкрийте зміст поняття «особистісно орієнтоване навчання»
  7. Які моделі особистісно орієнтованої педагогіки вам відомі?
  8. Чи відрізняються за результатами традиційне і особистісно орієнтоване навчання?
  9. Який зміст вкладають різні вчені в поняття «особистість», чим воно відрізняється від понять «індивід» і «суб'єкт»?
  10. Які вимоги висуває до технології особистісно орієнтоване навчання?
  11. Перелічіть освітні технології, які сьогодні прийнято відносити до особистісно орієнтованих.
  12. Дайте тлумачення поняття «особистісно орієнтована ситуація».
- Наведіть приклади з урахуванням специфіки навчального предмета, який Ви викладатимете в школі.
13. Яку роль в особистісно орієнтованому навчанні відіграє рефлексія?

Практичні завдання

1. Розробіть 3 варіанти особистісно орієнтованих навчальних ситуацій.

2. Проаналізуйте навчальні заняття з приводу реалізації особистісного підходу у навчанні. Що в них позитивного, що негативного?

Тьюторська програма 3.

Тема. «Вальдорфська педагогіка» як особистісно орієнтована технологія.

Питання для обговорення та перевірки

1. Хто і коли створив першу вальдорфську школу?
2. Які основні ідеї антропософії як філософського вчення?
3. Назвіть основні ідеї, на яких базується вальдорфської педагогіка.
4. Які мета і завдання вальдорфської педагогіки?
5. Розкрийте зміст поняття «навчання за епохами».
6. Яку роль у вальдорфській школі відіграє евритмія?
7. Який урок називається головним і чому?
8. Чи вивчаються іноземні мови у вальдорфській школі?
9. Чому у вальдорфській педагогіці відсутній поділ на класну та позакласну роботу?
10. Яке місце у навчальному процесі посідає гра?
11. Яку роль у вальдорфській педагогіці відіграє оцінка?
12. Яке місце має вчений у системі вальдорфської педагогіки?
13. Які вимоги висуває до педагога ця система?
14. Яку роль у вихованні відводить ця система батькам?
15. Чи відомий вам досвід використання ідей вальдорфської педагогіки у вітчизняній загальноосвітній школі?

Практичні завдання

1. Розробіть варіант навчання за епохами на факультеті.
2. Проаналізуйте сучасні навчальні заняття у вузі з точки зору використання ідей Вальдорфської педагогіки.

Тьюторська програма 4.

Тема. Технологія розвивального навчання.

Питання для обговорення та перевірки знань

1. Який зміст вкладаєте в поняття «пізнавальна діяльність»?
2. Охарактеризуйте ключові ідеї розвивального навчання. Дайте тлумачення висловів
  - Розвивальне навчання має орієнтуватися на «зону найближчого розвитку» (Л.Виготський).
  - Розвиток особистості людини полягає в якісній зміні її діяльності.
  - Розвивальний вплив навчання найбільшою мірою визначається тим, як воно організовано.
  - Найбільш значущою для ефективності навчання є мотивація, зумовлена інтелектуальною активністю та пізнавальними інтересами.
6. Дайте аналіз компонентів розвивального навчання.

Практичні завдання

1. Розробіть 3 варіанти творчих ситуацій для конкретно обраної теми з розвивального навчання.
2. Проаналізуйте навчальні заняття, які запам'ятались. Чому саме ці заняття, а не інші? Вам було цікаво? Ви брали активну участь на занятті? Що пізнали? Чого досягли? Що винайшли?
3. Складіть детальний план нестандартного заняття з обраної теми. Зробіть аналіз педагогічної діяльності на занятті з організації розвивального навчання.

Тьюторська програма 5.

Тема. Програмоване навчання

Питання для обговорення та самоперевірки

1. Як С.У.Гончаренко визначає суть програмованого навчання?
2. Розкрийте особливості програмованого навчання
3. Охарактеризуйте інформаційний кадр, операційний кадр, контрольний кадр, кадр зворотного зв'язку, вказівний кадр.
4. Види навчальних програм: лінійні, розгалужені, комбіновані.
5. Проаналізуйте засоби програмованого навчання.

Практичні завдання

1. Розробіть програмований посібник дисципліни (за вибором студента).

Тьюторська програма 6.

Тема. Технологія модульного навчання.

Питання для обговорення та самоперевірки

1. У чому полягає основна мета технології модульного навчання?
2. Чим обумовлена складність реалізації технології модульного навчання?
3. Проаналізуйте сучасний стан застосування технології модульного навчання у вищій школі.
4. В чому полягає сутність кредито-модульної системи навчання.
4. В чому полягає сутність модульно-тьюторської систему навчання?
5. Охарактеризуйте вимоги та принципи організації навчально-виховного процесу за модульною технологією навчання

Практичні завдання

1. Розробіть 2 варіанти змістовних модулів з обраних дисциплін.
2. Проаналізуйте сучасні навчальні заняття з питань розподілу змістових модулів.
3. Охарактеризуйте систему кредитно-модульного навчання на факультеті.

Тьюторська програма 7.

Тема. Технологія проблемного навчання.

Питання для обговорення та самоперевірки

1. У чому полягає основна мета технології проблемного навчання?
2. Чим обумовлена складність реалізації технології проблемного

навчання?

3. Проаналізуйте сучасний стан застосування технології проблемного навчання у вищій школі.
  4. Що таке проблемна ситуація?
  5. Перелічіть ознаки виникнення проблемних ситуацій.
  6. Наведіть приклади проблемних ситуацій.
  7. Наведіть структуру проблемної ситуації.
2. Дайте характеристику методам проблемного навчання.

Практичні завдання

1. Розробіть 3 варіанти проблемних ситуацій для конкретно обраної теми.
2. Проаналізуйте навчальні заняття, які запам'ятались. Чому саме ці заняття, а не інші? Вам було цікаво? Ви брали активну участь на занятті? Пізнали щось незвичайне? Чогось досягли? Щось винайшли?
3. Складіть детальний план проблемного заняття з обраної теми. Зробіть аналіз діяльності викладача на занятті.

Тьюторська програма 8.

Тема. Ігрові технології навчання.

Питання для обговорення та самоперевірки

1. У чому полягає основна мета ігрових технологій навчання?
2. Чим обумовлена складність реалізації ігрових технологій навчання?
3. Проаналізуйте сучасний стан застосування ігрових технологій навчання у вищій школі.
4. Перелічіть ігрові методи і форми навчання та методи з використанням гри у навчанні
5. Наведіть приклади різних точок зору що до класифікації даних методів.
6. Назвіть вимоги до застосування ігрових технологій навчання?

Практичні завдання

1. Розробіть 3 варіанти ігрових ситуацій для конкретно обраної теми.
2. Проаналізуйте навчальні заняття, які запам'ятались. Чому саме ці заняття, а не інші? Вам було цікаво? Ви брали активну участь на занятті? Пізнали щось незвичайне? Чогось досягли? Щось винайшли?
3. Складіть детальний план ігрового заняття з обраної теми. Зробіть аналіз діяльності викладача і студентів на занятті.

Тьюторська програма 9.

Тема. Технологія проектного навчання

Питання для обговорення та перевірки знань

1. Кому належить створення методу проектів? Хто розвинув ідеї автора?
2. Чи мало проектування успіх у Росії та в Україні?
3. Які ідеї лежали в основі навчального проектування?
4. Що притягує у проектній технології педагогів?
5. Які сучасні вимоги до проектної технології?
6. Що може стати проектною технологією?

7. Які види проектів вам відомі?
8. За якими ознаками можна класифікувати проекти?
9. Які типи проектів можна виділити за домінуючим у них методом?
10. Назвіть типи і приклади проектів за характером контактів.
11. Які типи проектів можна виділити за кількістю учасників і тривалістю проведення?
12. Як здійснюється зовнішня оцінка проекту?

Практичні завдання

1. Запропонуйте теми проектів з вашого навчального предмета.
2. Запропонуйте теми міждисциплінарних проектів з урахуванням специфіки вашого навчального предмета.
3. Запропонуйте можливі результати проекту.
4. Обговоріть у групі різні ідеї проекту. Виберіть одну і обґрунтуйте цей вибір. Сформулюйте ідею проекту. Визначте тип проекту. Зазначте знання з інших галузей, які будуть потрібні у роботі над проектом. Покажіть варіанти оформлення проекту

Форма підсумкового контролю успішності навчання: залік

VII. Інформаційні джерела для вивчення курсу.

1. Адаменко О. В. Українська педагогічна наука в другій половині ХХ століття. / О. В. Адаменко — Луганськ : Альма-матер, 2005. — 703с.
2. Андрущенко В.П. Роздуми про освіту / В.П. Андрущенко. – К.: Знання України, 2008. – 819 с.
3. Актуальні проблеми сучасної педагогічної науки і практики / Ніжинський держ. ун-т ім. Миколи Гоголя. Кафедра педагогіки / [уклад. Н. О. Падун] — Ніжин: 2005. — 16с.
4. Алексєєнко Т. А., Сушанко В. В. Основи педагогічного експерименту і кваліметрії: Навч.-метод. посібник / Чернівецький національний ун-т ім. Юрія Федьковича. / Т. А. Алексєєнко, В. В. Сушанко — Чернівці: Рута, 2003. — 41с.
5. Аніщенко О. В. Наукові дослідження з історії професійної освіти та історії педагогіки: Метод. рек. науковцям-початківцям / Ніжинський держ. педагогічний ун- т ім. Миколи Гоголя./ О. В. Аніщенко — Ніжин: Видавництво НДПУ ім.М.Гоголя, 2003. — 50с.
6. Артюх С. Ф., Лізан І. Я., Голоп'яров І. В., Несторук Н. А. Основи наукових досліджень: підручник / Українська інженерно-педагогічна академія. / С.Ф. Артюх., І. Я. Лізан та ін..— Х. : УІПА, 2006. — 277с.
7. Ашерев А.Т. Подготовка, зкспертиза и защита диссертаций./ А.Т.Ашерев — Харьков: Изд. УИПА, 2002. — 135 с.
8. Афанасьєв А. О., Кузькін Є. Ю. Основи наукових досліджень: Навч. посібник / Харківський національний економічний ун-т. / А. О. Афанасьєв, Є. Ю.Кузькін — Х. : ХНЕУ, 2005. — 96с.

9. Білецький І. П., Кузь О. М., Чешко В. Ф. Філософія науки: Навч. посіб. / Харківський національний економічний ун-т. / І. П. Білецький., О. М. Кузь, В. Ф. Чешко — Х. : ХНЕУ, 2005. — 128 с.
10. Білоусова Т. П., Маркітантов Ю. О. Основи наукових досліджень: Навч. посіб. для студ. вищ. навч. закл. / Кам'янець-Подільський держ. ун-т. / Т.П.Білоусова., Ю. О. Маркітантов — Кам'янець-Подільський, 2004. — 120с.
11. Білуха Микола Тимофійович. Методологія наукових досліджень: Підручник для бакалаврів, магістрантів і асп. екон. спец. вищ. навч. закл. освіти. — К. : АБУ, 2002. — 480с.
12. Бойко А.М. Виховання людини: нове і вічне / А.М. Бойко. – Полтава: Техсервіс, 2006. – 568 с.
13. Брызгалова С.И. Введение в научно-педагогическое исследование: Учебное пособие./ С.И. Брызгалова. – Калининград: Изд-во КГУ, 2003. – 151 с.
14. Валеев Г.Х. Методология и методы психолого-педагогических исследований: Учебное пособие. – Стерлитамак: Стерлитамак. гос. пед. ин-т, 2002. – 134 с.
15. Вербовський Вадим Володимирович. Як правильно підготувати наукове дослідження: навч.-метод. посіб. для студ. і магістрантів / Луганський національний педагогічний ун-т ім. Тараса Шевченка. — Луганськ : Альма-матер, 2007. — 123с.
16. Волощук І. С. Основи наукових досліджень. Педагогіка: Навч. посібник / Кафедра педагогіки Національного аграрного ун-ту. — К., 2006. — 107с.
17. Гончаренко С.У., Олійник П.М., Федорченко В.К., Фоменко Н.А., Поважна Л.І. Методика навчання і наукових досліджень у вищій школі: Навч. посіб. для студ., магістрів, аспірантів і викладачів вищих навч. закл. / [за ред. С.У.Гончаренка, П. М. Олійника] — К. : Вища школа, 2003. — 323с.
18. Гончаров С.М. Студентські наукові дослідження в кредитно-модульній системі організації навчального процесу / Національний ун-т водного господарства та природокористування./ С.М.Гончаров — Рівне : НУВГП, 2006. — 128с.
19. Гадецький М.В., Хлебнікова Т.М. Організація навчального процесу в сучасній школі. / М.В. Гадецький, Т.М. Хлебнікова. – Харків: Ранок, 2004.
20. Дем'яненко Н.М. Підготовка педагогічних кадрів: пошук інноваційної моделі / Н.М. Дем'яненко // Рідна школа. – 2012. - № 4 – 5. – С.32 – 38
21. Дичківська І. М. Інноваційні педагогічні технології: Навч. посібник. / І.М. Дичківська. 3-тє вид., випр. – К.: Академвидав, 2015. – 304 с.
22. Євдокимов В. І., Агапова Т. П., Гавриш І. В., Олійник Т. О. Педагогічний експеримент: Навч. посіб. для студ. пед. вузів / Харківський

- держ. педагогічний ун-т ім. Г.С.Сковороди. — Х. : ТОВ "ОВС", 2001. — 148с.
23. Коржуєв А.В., Попков В.А. Научное исследование по педагогике: теория, методология, практика: учебн.пособ. для слушателей системы дополнительного профессионального образования преподавателей высшей школы. / А.В. Коржуєв, В.А. Попков. — М.: Академический Проект; Трикста, 2008. — 287 с.
24. Клименюк Олександр Валеріанович. Виклад та оформлення результатів наукового дослідження: Авторський підручник./ Олександр Валеріанович Клименюк — Ніжин : Аспект-Поліграф, 2007. — 398с.
25. Кукушин В.С. Этнопедагогика. / В.С. Кукушин/ — М.: Изд-во МПСИ, 2002.
26. Лузан П.Г., Сопівник І.В., Виговська С.В. Основи науково-педагогічних досліджень. навч.посіб.для студ. / П.Г. Лузан., І.В. Сопівник, С.В. Виговська. — К.: Національний університет біоресурсів і природокористування України, 2010. — 220 с.
27. Максюта М. Є. Філософія науки: Навч. посіб. Для підгот. магістрів в агр. вищих навч. закл. III-IV рівнів акредитації за усіма напрямками підгот. / Національний аграрний ун-т / М. Є. Максюта. — К. : Урожай, 2004. — 418с.
28. Мельничук І. М. Особливості застосування інтерактивних ігор у вищому навчальному закладі [Електронний ресурс] / І. М. Мельничук — Режим доступу: http://www.nbu.gov.ua/e-journals/Vnadps/2010_4/10mimvz.pdf.
29. Освітні технології: Навчально-методичний посібник / За заг. ред. О.М.Пехоти. — К.: А.С.К., 2001.
30. Подмазин С.И. Личностно-ориентированное образование: социально-философское исследование. / С.И. Подмазин - Запорожье: Просвіта, 2000
31. Педагогічні технології у неперервній професійній освіті : [монографія] / С.О. Сисоєва, А.М. Алексюк, П.В. Воловик та ін. : за ред. С.О. Сисоєвої. — Полтава : АСМІ, 2006. — 230 с.
32. Прокопів Л. Інформаційні технології в педагогіці : Навч.-метод. посіб. / Л. Прокопів — Івано-Франківськ: Гостинець, 2008. — 160 с.
33. Селевко Г. Энциклопедия образовательных технологий : в 2 т / Г. Селевко — М.: НИИ школьных технологий, 2006. — Т.1. — 816 с.; Т.2 — 210 с.
34. Сорока Г.І. Сучасні виховні системи та технології. / Г.І. Сорока - Харків, 2002.-128 с.
35. Хлебнікова Т.М. Ділова гра як метод активного навчання педагога. / Т.М. Хлебнікова — Харків: Основа, 2005.
36. Чепіль М.М. Педагогічні технології : Навч.посібн. / М.М.Чепіль, Н.З. Дудник. — К. : Академвидав, 2012. — 224 с. — (Серія «Альма-матер»)
37. Якиманская И.С. Технология личностно-ориентированного образования. / И.С. Якиманская. — М.: Сентябрь, 2001.